

VJESNIK

ZADARSKE NADBISKUPIJE

Broj 7-8/2003.

srpanj-kolovoz

Nadbiskupova riječ

RJEČ JU I DJELOM ZA SVETIM OCEM

U srijedu, 10. rujna ove godine, u Nadbiskupskom domu u Zadru, Stalno vijeće Hrvatske biskupske konferencije održalo je svoju redovitu sjednicu kako bi pripremilo dnevni red njezinog plenarnog zasjedanja na Hvaru, koncem listopada ove godine. Središnja tema hvarskega zasjedanja bit će Papini govor i tijekom III. apostolskog posjeta Hrvatskoj. Biskupi, prvi, žele zajedno razmotriti Papine poruke. Žele ih utvrditi u sebi. Biskupi žele zajedno sa svojim klerom, redovnicima, redovnicama i angažiranim suradnicima u biskupijama pronicati u njihove bogate sadržaje. Žele ih također sa svojim vjernicima, u svim biskupijama u Domovini, unijeti u programe svoga rada i svoga vjerničkog življenja u vremenu koje je pred nama. Želimo te poruke u njihovoj širini, dubini, zahtjevnosti i hitnosti s odgovornošću unijeti u sva područja našega života.

Čitava Nadbiskupija zadarska imala je posebnu milost licem u lice, na Forumu, u Zadru, na blagdan Marije, Majke Crkve, dan poslije Duhova, primiti poruku Svetoga Oca. Njezin sadržaj, prodornost i toplina ispunjali su sva srca, svakog nazočnika od stotinu i dvadeset tisuća vjernika. Govorio nam je u Kristovo ime. To je jedinstven događaj i doživljaj. U tom času našli smo se pred Svetim Ocem nepodijeljenom odlučnošću, svi, baš svi: čuti i primiti svaku njegovu riječ, cjelovitu njegovu poruku našoj mjesnoj Crkvi. I doista, slušali smo ga. Reagirali smo na mnogim mjestima u govoru jer smo, smjesta doživljavali istinitost, snagu i prodornost te riječi. Davali smo bezbrojnom mnoštvu televizijskih gledatelja sliku ljudi ozarenih govorom, glasa i srca, Kristova namjesnika. Naša mladež bila je zahvaćena i zato ushićena Papinom blizinom i sadržajem njegove riječi. Zaželjeli smo svi po glasovima naših svećenika, redovnika, redovnica i članova brojnih crkvenih pokreta iz naše Nadbiskupije, poput učenika na Taboru, da Sveti Otac ostane što duže s nama jer nam je bilo prelijepo. I on je zaželio isto. Nije se dao s podjama pozornice s koje je predvodio službu Šestoga časa. On, Ivan Pavao II. izreći će, nakon svega, svoju radost zbog susreta s vjerničkim mnoštvom u svim mjestima koje je posjetio u Hrvatskoj, a posebno sa Zadrom. Ovdje, u srcu naše Nadbiskupije, osim pastirske poruke izrekao je i svoju osobnu poruku našoj mladeži i cijelom hrvatskom narodu. Zadar će se trajno citirati kada se bude pisalo o povijesnim vezama Ivana Pavla II. i hrvatskog naroda.

Svi smo mi odlazili sa susreta ispunjeni srećom i ponosom. Bili smo jednodušni u izjavama neponovljivosti susreta sa Svetim Ocem, doživljenog zajedništva i značenja njegova dolaska među nas.

Sveti Otac nas je sve time zadužio. O tome što očekuje i što traži od nas, trajno ćemo voditi računa dokle god budemo živjeli. Ispovijedio je pred nama vjeru u Duha Svetoga, Gospodina i Životvorca, djelatno nazočna u svetoj Crkvi. Ta nazočnost i danas, kao i u vrijeme Peđesetnice, obilježena je Marijinom blizinom. Pozvao nas je na tu vjeru iz koje niče žar poslanja. Marija je trajni model apostolu svakog vremena po svom odnosu prema Riječi koju je u svom srcu čuvala i s Njom se suočila. Naime, kako reče Sveti Otac:

SADRŽAJ

NADBISKUPOVA RIJEČ, 302

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

Priopćenje sa sjednice Stalnog vijeća HBK, 304

Apel Hrvatskih biskupa prigodom najave uvođenja joge u škole, 305

Poziv Hrvatskih biskupa na nacionalno zahvalno hodočašće u Rim, 306

Sjednica Stalnog vijeća HBK u Zadru, 10. 09. 2003., 309

ZADARSKA NDABISKUPIJA

Povelja o blagoslovu temeljnog kamena nove Nadb. klas. gimnazije, 310

XXVII. katehetski dan Zadarske nadbiskupije, 311

Dr. Ružica Razum: Doprinos novih vjeronaučnih udžbenika kvalitetnijem vjeronauku, 313

ODREDBE, 331

OBAVIJESTI, 335

PASTORALNI PRILOG

Teme za kateheze povodom 25. obljetnice Papina pontifikata, 336

VIJESTI, 341

NAŠI POKOJNICI

Marija Čorić, 358

PRIKAZI

Poklon izdanje Papi Ivanu Pavlu II: CD Komplet - «Hrvatske pučke crkvene pjesme», 359

IZ POVIJESTI NAŠIH ŽUPA

Dinjiška, 364

NOVE KNJIGE, 370

Vjesnik Zadarske nadbiskupije – Službeni vjesnik Nadbiskupije zadarske – ISSN 1331 – 7016; Izdavač: Nadbiskupski ordinarijat Zadar, J. Bijankinija 2, HR – 23000 Zadar; tel. 023-208 650; fax: 208-640; Odgovara: Msgr. Ivan Prendić, nadbiskup zadarski; Uredničko vijeće: Ivan Mustać, Livio Marijan, Rozario Šutrin, Nedjeljko Zubović; Fotografije: Srećko Petrov, ml., Ines Grbić; Tiska: WA Graf, Nikole Tesle bb, 23000 Zadar, tel. 323-592; Datum ulaska ovog broja u tisk: 22. rujna 2003.

NOVE KNJIGE

1. Papa Ivan Pavao II., 100 KATEHEZA, HILP Zadar i IKA Zagreb, Zadar 2003.
  2. Papa Ivan Pavao II., Autobiografija, Matica hrvatska, Zagreb, 2003.
  3. Marijan Oblak, KARIZME – CRKVNI POKRETI – LAICI, Verbum, Split, 2003.
  4. Marija Propetog Isusa Petković, SVE ZA ISUSA, autobiografija
  5. Petar Lubina, KRUNICA – životna suputnica, izd. Marija, Split, 2003.
  6. HRVATSKI OTOCI, Massmedia, Zagreb, 2002.
  7. B. Duda i S. Tamhina, IVAN MERZ i MARICA STANKOVIĆ, Biblioteka «Likovi», KS, Zagreb 2003.
- Vlado Košić, MARIJA – Majka Sina Božjega, Biblioteka «Priručnici», KS, Zagreb, 2003.
-

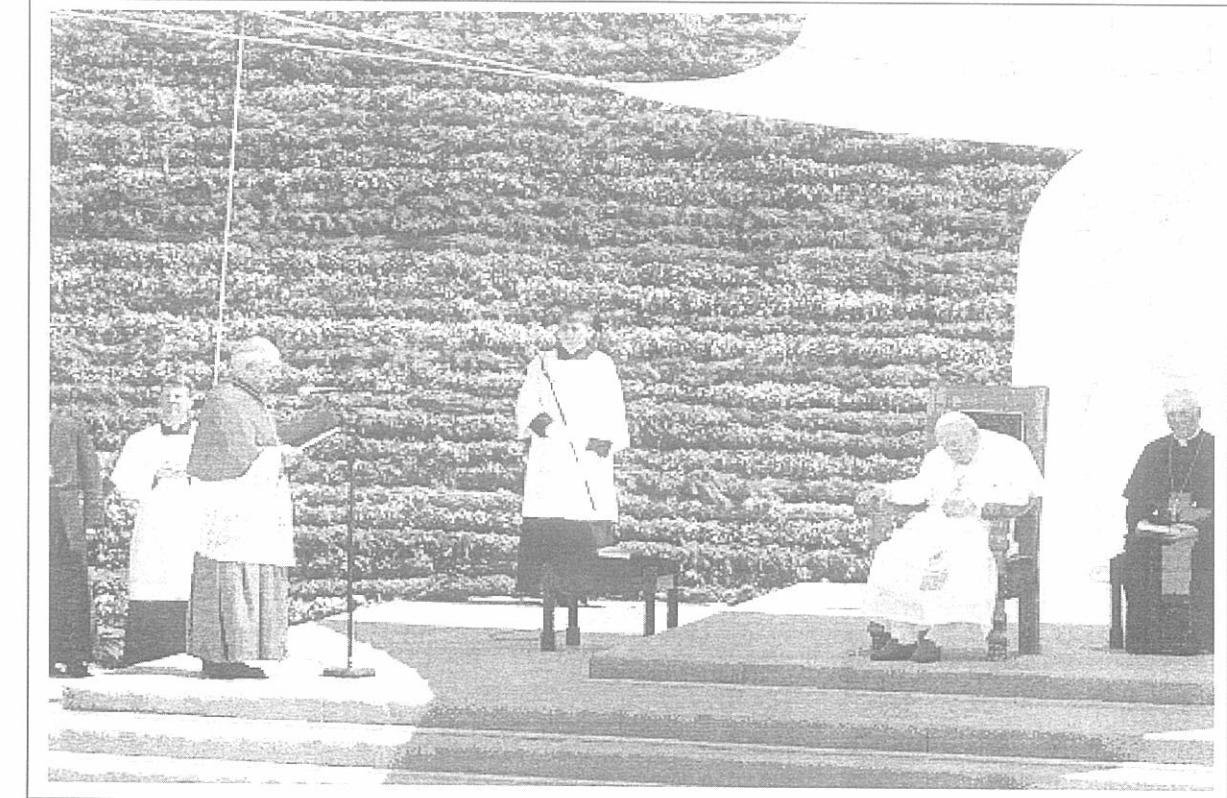

Molitva na početku zasjedanja Stalnog vijeća HBK u Zadru, rujan 2003.

"Marijine su riječi i njezin primjer uzvišena škola života u kojoj se školuju apostoli, kako oni jučer, tako isto i ovi danas. Marija ih neprestano pripravlja za poslanje svojom ustrajnom molitvom Ocu, svojom odanošću Sinu, svojim spremnim prihvaćanjem poticaja Duha."

Pozvani smo na tu otvorenost Duhu i zbog riječi u kojoj je pred licem cijele Crkve istaknuo raspoloživost naše Nadbiskupije za novu evangelizaciju čiji se plodovi vide u raznovrsnim oblicima zalaganja i apostolske djelatnosti vjernika svjetovnjaka. Sljedimo Svetog Oca, djelom i životom, bez straha i oklijevanja.

Nadbiskup

"Hvala Vam Sveti Oce, hvala, hvala!"

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

PRIOPĆENJE O SJEDNICI STALNOGA VIJEĆA HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE

Pod predsjedanjem mons. Josipa Bozanića, nadbiskupa zagrebačkog i predsjednika Hrvatske biskupske konferencije, održana je u subotu, 12. srpnja 2003. godine, u Tajništvu HBK u Zagrebu, Kaptol 22, redovita sjednica Stalnoga vijeća HBK.

Na cjelodnevnoj sjednici sudjelovali su i ostali članovi Stalnoga vijeća: mons. Ivan Prenda, nadbiskup zadarski i potpredsjednik HBK, mons. Marin Baraćić, nadbiskup splitsko-makarski, mons. Mile Bogović, biskup gospicko-senjski te mons. Vjekoslav Huzjak, generalni tajnik HBK.

Biskupi su se osvrnuli na zaključke izvanrednog plenarnog zasjedanja HBK koje je održano u Zadru 9. lipnja 2003. godine, neposredno nakon odlaska Svetoga Oca iz Hrvatske. Konstatirali su da su počele daljnje pripreme za nacionalno zahvalno hodočašće u Rim koje se priprema za početak studenoga ove godine. Razgovarali su također o načinu sustavne implementacije Papinih poruka u život Crkve i naroda.

Mons. Bozanić je izvijestio biskupe o razgovoru s prof. Romanom Prodijem, predsjednikom Europske komisije, koji ga je posjetio u Nadbiskupskom dvoru u Zagrebu u četvrtak 10. srpnja. Određeni su delegati HBK za pojedina događanja u sklopu proslave

Srednjoeuropskog katoličkog dana u više srednjoeuropskih zemalja kao i za nekoliko međunarodnih skupova koji će biti tijekom ljeta ili u jesen. Imenovan je i član Međunarodne katoličke komisije za migracije. Razmotrena su i neka pitanja oko funkcioniranja Hrvatskoga katoličkoga radija te zamolba za pomoć Crkvi u jednoj afričkoj zemlji.

Biskupi su izvršili daljnju pripremu za jesenski plenum HBK koji će se održati u Hvaru od 26. do 30. listopada ove godine. Jedna od glavnih točaka plenuma bit će Papine poruke s njegovoga trećeg apostolskog putovanja u Hrvatskoj. Na plenumu će se razmotriti postsinodalna pobudnica "Ecclesia in Europa".

Sa sjednice članovi Stalnoga vijeća uputili su apel javnosti glede pokušaja uvođenja joge u odgojno-obrazovni sustav Republike Hrvatske. Biskupi su zaključili da će se iduća sjednica Stalnoga vijeća HBK održati 10. rujna ove godine.

Tiskovni ured
Hrvatske biskupske konferencije

Župnici 20. stoljeća

1. Don Lovro Fabijanić, 1900-1905
2. Don Joso Crljenko, 1905-1912
3. Don Kažo Supičić, 1912-1914
4. Don M. Fabijanić, 1914-1916
5. Don Lovre Fabijanić, 1916-1935
6. Don Damjan Radin, 1936
7. Don Krsto Jelenić, 1936
8. Don Rudi Orlić, 1936-1939
9. Don Ive Stipanov, 1939-1940
10. Don Mirko Lovko, 1940-1941
11. Don Ive Stipanov, 1941-1943
12. Don Grgo Fržop, 1943-1947
13. Don Petar Mikelić, 1947-1950
14. Don Ivan Stipanov, 1950-1953
15. Don Jure Palčić, 1953
16. Don Frane Paro, 1953-1954
17. Don Ivan Pedišić, 1954-1962
18. Don Zlatko Kolić, 1962-1963
19. Don Romano Škorin, 1963-1964
20. Don Joso Pavić, 1964-1965
21. Don Frane Miočić, 1965-1969
22. Don Mate Matač, 1969-1972
23. Don Ivan Kevrić, 1973-1976
24. Don Grgo Batur, 1977-1978
25. Don Nikola Šipušić, 1978-1979
26. Don Franjo Korade, 1979
27. Don Damir Juričin, 1979-1980
28. Don Nikola Tokić, 1981-1990
29. Don Joso Kero, 1990-1997
30. Don Šimun Šindija, 1997-2001
31. Don Ivan Babjak, 2001 -

Rozario Šutrin

Kapelica sv. Ante, Kukovići, Dinjiška

Zvona

Uz staro zvono na preslici don Ivan Kevrić je na poticaj i uz pomoć vjernika 1975. godine nabavio iz Zagreba novo

Glagoljica

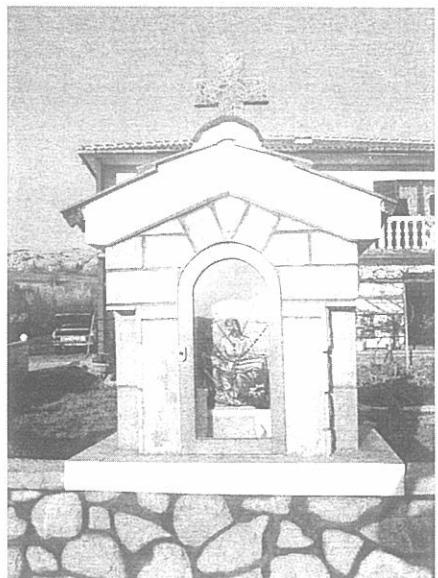
Dinjiška je oduvijek bila glagoljaška župa. Od 15. st. iznjedrila je, kako piše vrijedni glagoljaš don Vladislav Cvitanović, 5 svećenika glagoljaša. Ugledni prof. Centralnoga bogoslovnog sjemeništa u Zadru dr. Luka Jelić bilježi u svojoj knjizi *Fontes historici* da se u župi Dinjiška čuva *Liber baptizorum antiquus*, ispisan glagoljskim pismenima. I posudice za sv. ulja nose glagoljske inicijale. Godine 1963. etnomuzikolog akademik Jerko

zvono u ljevaonici ing. Šajbingera. Posvetio ga je zadarski nadbiskup mons. Marijan Oblak.

Kapelica na Paškom mostu
Tekst na spomen ploči glasi:

*Učast i hvalu Gospo koja nas je sačuvala 1991.
godine. Branitelji otoka Paga.*

Kapelica u zaseoku Šišini

APEL STALNOGA VIJEĆA HRVATSKE BISKUPSKE KONFEERENCIJE

Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske zaključilo je, pozivajući se na zaključke Vlade Republike Hrvatske od 27. veljače 2003. godine, ugovor s Društvom «Joga u svakodnevnom životu» za provođenje programa pod nazivom «Obuka prosvjetnih djelatnika za primjenu vježbi iz sustava 'Joga u svakodnevnom životu' u dodatnim obrazovnim programima». Ministarstvo je, uz to, svojim dopisom od 10. lipnja 2003. godine zadužilo sve županijske uredne državne uprave i Gradski ured za obrazovanje i šport Grada Zagreba da o tome obavijeste odgojno-obrazovne ustanove s preporukom da ostvare suradnju s tom udrugom u cilju realizacije programa.

Iz pratećih materijala vidljivo je da se radi o pilot programu kojim se, uz finansijsku potporu Ministarstva prosvjete i športa RH, namjerava započeti s početkom školske godine 2003/04. Uključivanje u program je, s jedne strane, dobrovoljno, dok se, s druge strane, svi koji se uključe u program, moraju obvezati da će sudjelovati u vikend radionicama te će s njima biti zaključen poseban ugovor, za sada nepoznatog sadržaja. No razvidno je da će odgojitelji, učitelji i profesori, koji se uključe u program, primjenjivati jogu u radu s djecom i učenicima.

Na taj način se u naš odgojno-obrazovni sustav, bez znanja javnosti i bez ikakve suglasnosti roditelja, gotovo kriomici uvodi jogu kojoj se, uz odgojitelje, učitelje i profesore, namjerava podvrgnuti i djecu u predškolskim ustanovama, učenike u

osnovnim i srednjim školama te mlade u đačkim domovima.

Premda se «Joga u svakodnevnom životu» predstavlja kao niz vježbi i tehnika, prema riječima Paramhanse Swamija Maheshwaranande (Swamiđi), osnivača tog sustava joge, cilj joge je duhovno i tjelesno oslobođenje od karme i sudbine, ponovnog rođenja i smrti. Joga je nužno vezana uz hinduizam, a uz to svatko tko se bavi jogom na mnoge načine postaje ovisan o svome učitelju, guruu. Kamo vodi ovisnost o raznoraznim guruima i u našoj smo se sredini mogli u zadnje vrijeme zorno osvjedočiti.

Program «Joga u svakodnevnom životu» njezin je utemeljitelj i guru 2001. godine pokušao uključiti u osnovne škole u Slovačkoj posredstvom slovačkog ministra prosvjete, ali radi snažnog otpora slovačke javnosti u što se aktivno uključila Katolička Crkva i druge kršćanske Crkve i vjerske zajednice to nije uspjelo. Slični su projekti svojedobno predlagani u Češkoj i Austriji, ali su odbačeni.

Smatramo neprihvatljivim u javne hrvatske odgojno-obrazovne ustanove na ovaj način uvoditi sadržaje koji su u suprotnosti s općeprihvaćenim sustavom vrijednosti i europskom kulturnom tradicijom. Posljedice njihova uvođenja mogle bi biti nepredvidive i dalekosežne, a svakako u suprotnosti s proklamiranim načelima i zadaćama našega javnoga školstva. Započne li se početkom predstojeće školske godine s provedbom ovoga programa, pogodovat će se na neprihvatljiv način pojedinačnoj udruzi odnosno

njezinu osnivaču koji na taj način želi u hrvatske škole uvesti hinduističku religioznu praksu pod krinkom vježbe a da uopće nije poštivana predviđena zakonska procedura.

Zbog svega toga oštro prosvjedujemo protiv uvođenja ovoga programa u javne odgojno-obrazovne ustanove naše države. Zainteresirani pak pojedinci mogu ostvariti svoje interese ali svakako izvan školskog sustava.

Stoga se pitamo čije interesе provodi naše Ministarstvo prosvjete i športa i zašto želi prosvjetne djelatnike uključiti u taj program?

Ovaj apel u prvom redu upućujemo našoj Vladi a posebno njezinom

POZIV BISKUPA HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE NA NACIONALNO HODOČAŠĆE U RIM

Braćo svećenici, redovnici i redovnice, dragi vjernici! Milost vam i mir od Gospodina našega Isusa Krista!

Kako vam je već poznato, istoga dana kada je Sveti Otac Ivan Pavao II. iz zadarske zračne luke poletio za Rim i time završio svoj treći pastirski pohod našoj Crkvi i Domovini, mi hrvatski biskupi, na izvanrednoj sjednici HBK u Zadru, pod dubokim smo dojmom svega što smo sa svima vama tijekom tog pohoda doživjeli, odlučili pozvati vas na zahvalno nacionalno hodočašće u Rim, od 6. do 9. studenoga ove godine. Bit će to naše prvo nacionalno hodočašće u Vječni grad u novom tisućljeću i prvo otkad nam je Bog podario slobodu u samostalnoj i neovisnoj državi Hrvatskoj. Ima puno razloga za takvo hodočašće upravo u ovom povijesnom trenutku, a ovdje spominjemo samo tri najvažnija.

Ministarstvu prosvjete i športa kao i svekolikoj hrvatskoj javnosti. Na osobiti pak način pozivamo roditelje da odgovorno dignu svoj glas i da ne dopuste da se manipulira njihovom djecom u hrvatskim odgojno-obrazovnim ustanovama.

U Zagrebu, 14. srpnja 2003. godine

Stalno vijeće

Hrvatske biskupske konferencije

je mons. Marijan Oblak, nadbiskup zadarski, u Dinjiškoj, 25. travnja 1975. god., uz prisustvo i radost brojnih vjernika i assistenciju don Grge Batura, dekana i župnika paškoga. Župne kuće u mjestu nema.

Od II. svjetskog rata župa nema svoga vlastitog župnika pa njome upravlja župnik iz Povljane. Crkva je obnovljena, ponajviše brigom don Ivana Kevrića koji je više godina upravljao južnim dijelom otoka. Njegov je rad nastavio don Nikola Tokić. Nažalost, danas je u župi polovica starije čeljadi.

Reljef iznad glavnih vrata župne crkve

U Dinjiškoj se od davnine svečano slavi blagdan Gospe od Luzarija (Ružarija). To je oduvijek velika fešta koja okuplja ne samo domaće pučanstvo nego i vjernike okolnih naselja. Godine 1966. pomoćni biskup Marijan Oblak podigao je nove postaje križnoga puta 23. svibnja. Zatim je svečano posvetio novi kameni oltar, okrenut prema puku. Poslije je uslijedila svečana koncelebracija s prisutnim svećenicima: dekanom don Grgom Baturom, don Juricom Meštrovićem, don Nikolom Pedišićem, st., don Josom Kerom i dr.

Staro se groblje nalazilo oko župne crkve. Blagoslov novoga groblja izvršio

Broj stanovnika

Naši najstariji Šematizmi, npr. onaj iz polovine 19. st. donosi obavijest da čitav paški dekanat ima 3315 žitelja, a župa Dinjiška 105 duša. Godine 1856. ima 99 stanovnika, a 1873. 127 st. God. 1887. st. 167. Godine 1900. st. 189. Godine 1904. kuća 33 a 191 duša. God. 1926. ima 36 kuća a žitelja 287.

Godine 1939. prema Draganovićevu Šematizmu 386 stanovnika. God. 1974. duša 400, a 1990. god. kuća 104 a duša 400. Zatim slijedi opadanje broja stanovnika: 1996. godine oko 200, a 2002. god. 190 stanovnika.

Pala na glavnom oltaru u župnoj crkvi

Župna crkva sv. Mavra, opata

Nekad je imala dva drvena oltara. Na pročelju danas ima zvonik-preslicu su dva zvona. Ispod je u nadvratniku okrugli prozor. Iznad ulaznih vrata ugrađena je ženska glava, dojmljiva fizionomija u visokom reljefu. Najvjerojatnije potječe od starijega rimskog zdanja. Glava na uzdignutom vratu počiva na pravokutnom postamentu. Po sredini, na udubljenom polju, vidi se natpis: C.D.S.M. Slova su

kapitala, tj. sastoje se samo od velikih slova. Ukupna je visina slova 45 cm. Glava je prirodne veličine. Prikazuje mladu djevojku izrazito lijepih fizionomijskih crta. Izrađena je od bijelog mramora, a djelo je rimskog ili grčkog kiparstva. Četiri slova ispod glave čita Mijo Sabljak (1952.) kao Chiesa di Santo Mauro (crkva sv. Maura).

ali i pravo usmjerenje u izgradnji naše narodne budućnosti kad nam je bilo najpotrebnije. U vjerničkom i narodnom spomenu trajno će također živjeti naši sveci i blaženici koje je on uzdignuo na čast oltara: sv. Leopold Bogdan Mandić i sv. Marko Križevčani te bl. Alojzije Stepinac, bl. Marija Propetoga Petković i bl. Ivan Merz. Sve to budi u nama osjećaj duboke zahvalnosti prema Svetome Ocu koju mu želimo, kao narod i Crkva, izraziti hodočasteći zajedno k njemu u Rim. Znamo da će mnogi, osjećajući u srcu isto što i mi biskupi, prihvati ovaj naš poziv i, ne žaleći truda ni sredstava, uključiti se u ovo naše zahvalno nacionalno hodočašće.

Dvadeset i peta obljetnica pontifikata Svetoga Oca drugi je važan motiv za organiziranje našeg nacionalnog hodočašća u ovom povijesnom trenutku. Priliči da se i mi pridružimo mnogima koji će mu čestitati i zahvaliti za vjerno i požrtvovno služenje Crkvi i cijelom čovječanstvu, te moliti Boga da ga čuva živa i nepovrijeđena, kako bi i nadalje mogao učvršćivati svoju braću u vjeri (usp. Lk 22, 32). I radi toga smo odlučili hodočastiti u Rim, kako bismo mu svojom nazočnošću u posebnoj audijenciji, 8. studenog 2003., u što većem broju mogli izraziti svoje čestitke i potvrditi odanost. Ne treba posebno isticati da će njemu najdraža čestitka biti naše poznavanje i promicanje svega onoga što on Crkvi i svijetu propovijeda i predlaže. Zato vas potičemo, braćo i sestre, da u vremenu pripreme za hodočašće nastojite što bolje upoznati naučavanje Svetog Oca, posebice poruke koje je nama upućivao u raznim prigodama.

Kao treći važan povod za ovo hodočašće ističemo potrebu učvršćenja vjere, crkvenog i narodnog zajedništva. Osjećamo, naime, da su

te vrednote danas sve više ugrožene, a one su nam pomogle tijekom burnih stoljeća očuvati narodni identitet i podnijeti teške križeve i iskušenja. Samo s njima možemo i danas sigurno kročiti u našu zajedničku budućnost. Zato je potrebno, u ovom današnjem zahtjevnom vremenu, kao pojedinci i narod, kao obitelji i društvo, ponovno se čvrsto za njih opredijeliti. U tom smo smislu zahvalni Svetom Ocu što je tri puta došao k nama kako bi nas učvrstio u upravo tim vrednotama koje su nam svima veoma potrebne. A za uzvrat mi želimo poći k njemu i pred njime obnoviti "sveti pradjedovski zavjet vjere u Isusa Krista i vjernosti Katoličkoj Crkvi" (iz *Ispovijest vjere Hrvata katolika*). Uvjereni smo da ćemo se, ohrabreni i ojačani njegovim riječima i susretom s njime, lakše nositi s brojnim teškim i opasnim izazovima sadašnjih i budućih vremena.

Podimo stoga, braćo i sestre, u Rim, na grobove apostolskih prvaka i kršćanskih mučenika čija vjera i vjernost svijetle i danas svima koji iskreno traže smisao i istinu! Podimo zahvaliti i čestitati srebrni jubilej papinstva Petru naših dana, našem velikom i dragom prijatelju! Dodimo k njemu da nas ponovno pouči i ohrabi, kako bi naši koraci u budućnost postali čvršći i sigurniji! Krenimo kako se ne bismo duhovno uspavali, zaboravivši da smo samo putnici na zemljii! Pridružimo se radosno našem nacionalnom hodočašću u prvoj polovici studenoga ove godine i sudjelujmo u molitvi za naše narodno jedinstvo u svemu što je nužno za naš zajednički život i suživot s drugima, a nadasve za ljubav koja je izvor svakog istinskog zajedništva i savršenstva!

Na kraju vam poručujemo, braćo i sestre, zajedno sa sv. Pavlom Kološanima, da Bogu zahvaljujemo za vas, moleći ga da vas on ispuni

svakom mudrošću i spoznajom svoje volje, kako biste mogli živjeti dostoјno Gospodina, napredovati u njegovoj spoznaji i donositi plodove dobrih

djela (usp. Kol 1, 3 - 12). Neka vas Gospodin, po zagovoru svoje presvete Majke, rasvijetli u vašim odlukama i učvrsti na svojim putovima.

U Zagrebu, na Veliku Gospu, 15. kolovoza 2003.

† Josip Bozanić, nadbiskup zagrebački, predsjednik HBK, v.r.

† Ivan Prendić, nadbiskup zadarski, potpredsjednik HBK, v.r.

† Marin Barišić, nadbiskup splitsko-makarski, v.r.

† Ivan Devčić, nadbiskup riječki, v.r.

† Slavomir Miklovš, vladika križevački, v.r.

† Slobodan Štambuk, biskup hvarska, v.r.

† Želimir Puljić, biskup dubrovački, v.r.

† Marin Srakić, biskup đakovački i srijemski, v.r.

† Juraj Jezerinac, vojni ordinarij, v.r.

† Marko Culej, biskup varaždinski, v.r.

† Ante Ivas, biskup šibenski, v.r.

† Antun Škvorčević, biskup požeški, v.r.

† Ivan Milovan, biskup porečko-pulski, v.r.

† Valter Župan, biskup krčki, v.r.

† Mile Bogović, biskup gospicko-senjski, v.r.

† Đuro Gašparović, pomoćni biskup đakovački i srijemski, v.r.

† Josip Mrzljak, pomoćni biskup zagrebački, v.r.

† Vlado Košić, pomoćni biskup zagrebački, v.r.

† Đuro Hranić, pomoćni biskup đakovački i srijemski, v.r.

vrijeme domaćih hrvatskih vladara, a ugašena je 1415. od mletačkog senata zbog nedostatka redovnika. Međutim, paška općina ju je obnovila 1443. i postigla da je papa Eugen IV. imenovao opatom Ivana Tutnjića, Pažanina, franjevca konventualca. Bulom imenovanja Papa je naredio novom opatu neka opatiju propisno blagoslovi, uzme odijelo koje se nosilo u opatiji i neka se vlada prema njezinim redovničkim propisima. Sljedeće godine je Blaž, ninski arhiđakon i egzekutor Papine buli, uveo Tutnjića u posjed i tom prigodom njegovu opatiju nazvao benediktinskim samostanom. Ta opatija i samostan benediktinaca

bijahu u neposrednoj blizini novoga grada preko današnjeg mosta, na morskom tjesnacu ili Prosiki. Odatle mu i naziv 'Sanctus Petrus in Valle'.

Paški benediktinci imali su svoje posjede u današnjoj Dinjiškoj, ali i svoje solane. Tu je bio i samostan sv. Maura koji je pripadao opatiji sv. Petra u Pagu. Uz solane imali su svoja velika dobra. Dotični redovnici sagradili su u Dinjiškoj crkvu sv. Maura, opata, oko 1401. godine. Sveti Maur (Mavro) je benediktinski svetac, učenik sv. Benedikta. Istakao se liječenjem bolesnika. Samostan sv. Maura je propao. Ostala je crkva sv. Maura. Danas je to župna crkva Dinjiške.

Svetohranište župne crkve i otvor na glavnom pročelju, Diniška

SJEDNICA STALNOGA VIJEĆA HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE Zadar, 10. rujna 2003.

Pod predsjedanjem mons. Josipa Bozanića, nadbiskupa zagrebačkog i predsjednika HBK, u srijedu 10. rujna 2003. godine, u Nadbiskupskom domu u Zadru održana je redovita sjednica Stalnoga vijeća HBK. U radu sjednice sudjelovali su i ostali članovi Stalnoga vijeća: mons. Ivan Prendić, nadbiskup zadarski i potpredsjednik HBK, mons. Marin Barišić, nadbiskup splitsko-makarski, mons. Mile Bogović, biskup gospicko-senjski i mons. Vjekoslav Hužjak, generalni tajnik HBK.

Glavna točka sjednice bila je priprema programa jesenskog plenarnog zasjedanja HBK koje će se održati u Hvaru od 26. do 30. listopada 2003. godine. Utvrđeno je da će jedna od nosivih točaka plenuma biti analiza poruka koje je Sveti Otac Ivan Pavao II. izrekao prigodom svoga III. apostolskog pohoda Hrvatskoj od 5. do 9. lipnja o.g. U vezi s tim razgovaralo se i o nacionalnom hodočašću u Rim početkom studenoga o.g. kada će se Svetom Ocu zahvaliti za zadnji pohod Hrvatskoj te čestitati srebrni jubilej u

IZ POVIJESTI NAŠIH ŽUPA

DINJIŠKA

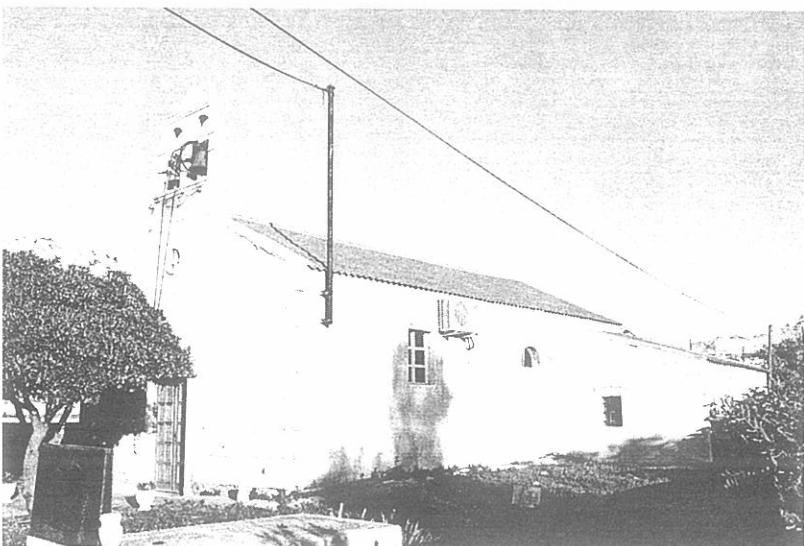
Naselje Dinjiška smjestilo se na jugoistočnom dijelu o. Paga, uz cestu prema Pagu koja prolazi uz samu crkvu. Leži na obali istoimenog zaljeva, dugog osam kilometara a sedam km jugositočno od Paškog mosta koji se nadvio nad Ljubačkim vratima te spojio otok Pag s kopnjom.

Dinjiška ima sedam zaselaka: Miškovići, Juričevići, Magaši, Šišini, Kukovići, Stara Vasa, Vrčići. U plodnom polju Velo Blato uspijevaju povrće i vinova loza. Stanovnike Dinjiške današnji paški građani zovu «seljani». Ime Dinjiška izvodi P. Skok od «nepotvrđenog deminutiva *gdinjica*. Gdinj znači mala šumica. Naime, otok Pag je bio nekada veoma šumovit, a ne tako pust kao danas.

Petar Runje, trećoredac, glagoljaš, u svojoj rukopisnoj knjizi o zadarskim

otocima navodi nekoliko zanimljivih podataka župe Dinjiška. Tako npr. da se izvan naselja nalazi malena crkva sv. Križa iz 14. st. – danas u ruševinama. To je bila prva župna crkva naselja Dinjiška. Tek je kasnije crkva sv. Maura, opata, koja se nalazila na posjedu paških benediktinaca, postala župnom crkvom. Spominje se već polovicom 14. st.

Zadarski nadbiskup imenovao je 1401. upraviteljem crkve sv. Križa svećenika Dominika iz Paga. Kasnije je g. 1426. podignuta u Dinjiškoj crkvica sv. Bartolomeja, apostola. Dala ju je sagraditi obitelj Ruić iz Paga. Juraj Divnić, biskup ninski, zaređio je 1526. za svećenika Martina Surjanića, rodom iz Dinjiške. U zaselku Stara Vas postojala je u srednjem vijeku crkvica sv. Jurja. Oko 1400. Dinjiška je osnovana samostalnom kapelanijom.

Župna
crkva sv
Mavra,
opata,
Dinjiška

Da bismo bolje razumijeli povijest župe, navest ću neke podatke prema knjizi dr. Ivana Ostojića *Benediktinci u*

Hrvatskoj, sv. II., str.132. i 134. Tamo piše: «Benediktinska opatija sv. Petra u Pagu najvjerojatnije je podignuta u

služenju sveopćoj Crkvi. Tom prigodom Sveti Otac primit će hrvatske hodočasnike predvođene biskupima u posebnu audijenciju u subotu 8. studenoga 2003. godine.

Bit će govora i o nekim pitanjima laikata u Crkvi u Hrvatskoj s posebnim naglaskom na njegovim strukturama na razini župa i biskupija. Između ostalog razmotrit će se tijek odvijanja slavlja u sklopu Srednjoeuropskog katoličkog dana u Hrvatskoj i ostalim zemljama Srednje Europe. Na dnevnom redu plenuma će biti i izvješće Biskupske komisije HBK za pomoć ratom stradalog stanovništva. Biskupi će također raspraviti pitanje doprinosa Katoličke Crkve procesu ulaska Hrvatske u europske integracijske proceze. Raspravljat će se i o daljnjoj provedbi Ugovora

potpisanih između Svetе Stolice i Republike Hrvatske.

Stalno vijeće je razmatralo neka personalna pitanja u pojedinim tijelima i institucijama HBK te o funkcioniranju i potrebama Hrvatskoga katoličkoga radia.

Biskupi su se osvrnuli na aktualno stanje u Hrvatskoj u perspektivi predstojećih događanja u društvu.

Tiskovni ured Hrvatske biskupske konferencije

Stalno vijeće HBK u Zadru, 10. rujna 2003.

POZDRAVNA RIJEČ OCA NADBISKUPA

Draga braćo i sestre!

Sretan sam što Vas vidim zajedno okupljene. Vaša lica i Vaše osobe stvaraju mozaik, zemljovid Nadbiskupije od Kistanja do Premude, od Kolana do Draga. Ovaj dan uvodi nas u novu školsku i pastoralnu godinu. Ne mogu, a da ne prizovem u Vaše sjećanje onaj iznimski, povijesni dan, 9. lipnja 2003. i živo Vas podsjetim na osobu Ivana Pavla II. i njegovu poruku. On, star i krhak, ustrajan je u naviještanju i pred nama je kao uzor koji smo pozvani dosegnuti. Još se štošta može učiniti do kraja ove godine, koja je obilježena Katehezom odraslih. Treba nastaviti u tom duhu jer je pastoral odraslih po svim crkvenim dokumentima i govorima Pape primarni zadatak Crkve trećeg tisućljeća. Sveti Otac svojim proročkim darom vidi u novoj evangelizaciji, a posebno reevangelizaciji, budućnost Europe.

Pred našom mjesnom Crkvom je i 2004. godina, u kojoj slavimo veliku obljetnicu, 1700. godišnjicu smrti naše zaštitnice sv. Stošije. Mi čemo je živjeti kao Godinu obitelji. Kršćanska će

Rad po skupinama na Katehetskom danu

obitelj biti objekt svih naših pastoralnih nastojanja.

Danas zahvaljujem Bogu za sve vas koji ste aktivno uključeni u katehizaciju ove Nadbiskupije. Posljednjih dvanaest godina učinili smo mnoge stvari: ušli smo sustavno u sve škole, školovali brojne vjeroučitelje laike, kako u školskom tako i u župskom vjeronomuštu. Naglašavam važnost župne kateheze, koja ne smije biti zanemarena ni u jednoj župi ove Nadbiskupije. Želim punu suradnju svećenika, redovnika, redovnica, a isto tako vrednujem doprinos vjeroučitelja laika. Stručno usavršavanje, rad u školi, duhovna izgradnja i sudjelovanje vjeroučitelja laika u životu i radu svoje župe biti će polazišta za ocjenu rada svakog vjeroučitelja. Gospodin nas poziva na ostvarenje ljudskih i kršćanskih kvaliteta kako bismo bili istinski svjedoci Isusa Krista.

Poseban pozdrav upućujem novim pastoralnim suradnicima koji su se uključili u zajedničke napore naviještanja i svjedočenja Radosne vijesti.

mise pjevali su se na starocrkvenoslavenskom, a ostali bogoslužni čini (Časoslov, pobožnosti) na hrvatskom jeziku, tzv. «šćavetu». Postoje različiti oblici napjeva, od onih s vrlo jednostavnim i rudimentarnim glazbenim osobinama, do onih s razvijenijom i bogatom strukturom. Pjevanje su uvijek predvodile dvije skupine muškaraca, naizmjenice u dva kora, dok je ostali puk pratilo. Žene su pjevale pratećim glasovima, uglavnom u paralelnim tercama za oktavu više. Osobito su se isticali solisti koji su pjevali čitanja. Napjevi zadarske katedrale, koja je imala dugu tradiciju vlastitog liturgijskog pjevanja, izvršili su znatan utjecaj na crkveno pjevanje osobito većih priobalnih i otočkih mjestima. Stariji oblici napjeva u nekim su mjestima na obali i otocima početkom 20. stoljeća zamijenjen novijima pod utjecajem Cecilijskog pokreta (npr. napjev tzv. «Silbinske mise» koji se zalaganjem svećenika rodom sa Silbe proširio po otočkim mjestima).

Na kopnu, u župama Ravnih Kotara, Bukovice i Velebitskog podgorja, puk je uglavnom pjevao na Šćavetu s primjesama staroslavenskog a glazbeni oblici su skromniji, s prepoznatljivim "basom" - dodavanjem kvarte u završnim kadencama. Na otocima i u priobalnim mjestima ima od vrlo starih glazbenih oblika, sličnih onima na kopnu, do novijih, bogatijih melodijskom strukturom i višeglasnjem. Od 1998., u sklopu međunarodne glazbene manifestacije "Glazbene večeri u sv. Donatu", održava se i posebna "Večer glagoljaške tradicije" gdje glagoljaške napjeve izvode pjevači iz župa Zadarske nadbiskupije ali i iz drugih krajeva gdje se glagoljalo.

U većini župa još je očuvan dobar dio starih glagoljaških napjeva koji se danas pjevaju na standardnom hrvatskom jeziku, a u nekim se župama prigodimice i danas "glagolja" na staro-crkvenoslavenskom.

Na ovom nosaču zvuka nalaze se kratki odlomci glagoljaškog pjevanja raznih župa Zadarske nadbiskupije. Izabrani su tako da dođe do izražaja različitost glazbenih oblika, starijih i novijih, kao i da se prikažu različiti liturgijski čini (Misa, Časoslov, Božić, Korizma i Veliki tjedan, Služba za pokojne) čiji su ovi napjevi sastavni dio.

Vrijednost ovih napjeva nije prvenstveno u nekoj visoko kvalitetnoj izvedbi ili u bogatstvu melodijske strukture koju bismo tražili kod zborske, skladane crkvene glazbe. Njihova je vrijednost u prvom redu dokumentacijska, povijesna. U njima i po njima žive naši korijeni. Oni su glazbeni izričaj jedinstvenog fenomena hrvatskog glagoljaškog bogoslužja. To su napjevi i izvedbe koji odišu jednostavnošću i rustikalnošću, gdje pjevanje iz «petnih žila» zapravo znači pjevanje «iz dna srca». Njihov katkada monoton i tugaljiv zvuk ponekad je krik iz stotina nepatvorenih prirodnih glasova koji svojim «brujanjem» stvaraju jedno posebno svečano i sakralno ozračje u obraćanju Svetome. Oni su prvorazredna kulturno-povijesna, tradicijska i religiozna baština našeg naroda i naše Zadarske nadbiskupije koji će putem ovog nosača zvuka biti pohranjeni u Vatikanu, u sjedištu Katoličke Crkve.

Livio Marijan

staro-crkvenoslavenskom jeziku hrvatske redakcije pisanih *glagoljicom* – jedinstvenim hrvatskim pismom. Postupno je, uz staroslavenski, u bogoslužje ulazio i živi hrvatski jezik (čakavski i štokavski-ikavski govor), tzv. «Šćavet» osobito u onim dijelovima obreda koji je spadao na puk. Ovaj izvorno hrvatski fenomen, nazvan *glagoljaško bogoslužje*, do najnovijih je dana živio u mjestima uz našu obalu (Istra, Hrvatsko primorje i otoci, Dalmacija, te nekada Lika i Krbava) a u povijesti je odigrao važnu ulogu u očuvanju nacionalnog identiteta Hrvata na Jadranu. Ono je i najstariji europski primjer inkulturacije rimske liturgije.

Budući da je jezik bio razumljiv, puk je živo sudjelovao u obredima te se s vremenom razvio i poseban domaći stil crkvenog liturgijskog pjevanja – *glagoljaško pjevanje*. Svećenici i redovnici (osobito benediktinci i franjevci-trećoreci glagoljaši, zajedno s težačko-ribarskim pukom, okupljenim u bratovštinama i malim skupinama «korista», «kantadura» i «pivača», oblikovali su napjeve koje danas skupno nazivamo "glagoljaškim". Glagoljaški napjevi nisu notno zapisivani, već žive stoljećima u usmenoj predaji puka. Premda se u počecima oblikovalo pod utjecajima gregorijanskog koralnog pjevanja (čiji je utjecaj na glag. pjevanje kroz povijest stalno prisutan), a dijelom i bizantskog liturgijskog pjevanja koje je na Jadranu bilo jače prisutno za bizantskog temata Dalmacije, glagoljaško pjevanje najvećim dijelom sadrži elemente glazbenog folklora onoga kraja u kojem se razvijalo i živjelo. Tako možemo razlikovati glagoljaško pjevanje Hrvatskog primorja i Istre (sa svim značajkama tzv. "istarске ljestvice") od glagoljaškog pjevanja srednje i južne Dalmacije (sa

značajkama akordskog višeglasja, ponekad identično s dalmatinskim klapskim pjevanjem). U sjevernoj Dalmaciji, tj. na području Zadarske nadbiskupije nalazimo glazbene oblike objiu vrsta pjevanja kao i posebnog starog dvoglasja koje je nekad bilo sastavni dio svjetovnog glazbenog izričaja ovoga kraja.

Zadarska nadbiskupija bila je glagoljaška u svom hrvatskom etnikumu. Još od Grgura – glagoljaškoga biskupa ninskog, preko benediktinaca i trećoredaca glagoljaša i na tisuće svećenika glagoljaša koliko ih je kroz povijest prošlo crkvama Zadarske nadbiskupije, te Zmajevića - nadbiskupa zadarskoga i njegova glagoljaškog sjemeništa, glagoljica i glagoljaštvo bili su zlatna nit hrvatskoga Zadra. Prvi spomen o glag. pjevanju možemo smatrati rečenicu koju je kardinal Boson zapisaо za iznenadna dolaska pape Alexandra III. u Zadar 1177. godine kada povedoše papu u povorci gradom uz pjevanje bezbrojnih lauda i kantika koje su gromko odjekivale u njihovu hrvatskom jeziku (*in eorum ilirico lingua*). Do sredine 1960-tih godina u svim se župama izvan grada Zadra redovito glagoljalo, a povremeno i u mnogim crkvama u samom gradu (sv. Donat, sv. Marija Velika, sv. Mihovil, prigradske župe).

Akademik Jerko Bezić, etnomuzikolog, sustavno je istraživao i snimao glagoljaško pjevanje Zadarske nadbiskupije u vremenu između 1958. i 1963. godine. Plod njegova istraživanja je i znanstveni rad "Razvoj glagoljaškog pjevanja na zadarskom području" (Institut JAZU u Zadru, 1970.). Glagoljaško pjevanje na području Zadarske nadbiskupije ima svojih specifičnih obilježja. U većem dijelu otočkih i priobalnih župa stalni djelovi

PREDAVANJE
Dr. Ružica Razum:

DOPRINOS NOVIH VJERONAUČNIH UDŽBENIKA KVALITETNIJEM VJERONAUKU

novih udžbenika kvaliteti vjeronauka. Zbog broja novih udžbenika neće biti moguće ulaziti u obilježja i specifičnosti svakoga pojedinog udžbenika (o tome je, uostalom, bilo više riječi na KLJŠ).

Predavanje je podijeljeno u 4 dijela. U prvoj, kratkom, samo nekoliko riječi o čestim terminološkim i drugim predrasudama i nerazumijevanjima. U drugome, najopsežnijem, biti će riječi o nekim osnovnim kriterijima koji se poštaju u novim udžbenicima. U trećem dijelu kratko ću iznijeti neke opće podatke o udžbenicima. U četvrtome, koji će se nastaviti u radionicama, dat ću nekoliko uputa o tome kako koristiti te udžbenike.

Nakon dvanaest godina od kada je školski vjeronauk uveden u osnovne i srednje škole konačno smo dobili nove vjeronaučne udžbenike. One koje smo dosada koristili bili su pisani tijekom 70-tih i 80-tih godina prošloga stoljeća za župni vjeronauk, tj. za oblik pastoralno-katehetskog djelovanja koji se ostvarivao unutar župnih zajednica. Već nekoliko godina na svim katehetskim okupljanjima uporno se ponavljalo pitanje školskih udžbenika: Kada će se konačno pojaviti? Ova je godina u tom smislu veoma važna i značajna: dobili smo sedam novih udžbenika. U ovom ću predavanju pokušati dati opću sliku o doprinisu

1. NADVLADAVANJE NEKIH ČESTIH PREDRASUDA I NERAZUMIJEVANJA

1.1. *Katekizam ili vjeronaučni udžbenik?*

Nerijetko koristimo nazive *katekizam* i *vjeronaučni udžbenik* bez ikakve razlike. Ta dva naziva ne označuju, međutim, istu stvarnost. Dobro je stoga voditi računa o potrebnoj terminološkoj nijansiranosti, zbog toga što se ovdje ne radi o pukoj terminologiji, već o problemu identiteta stvarnosti koju označujemo određenim imenom. Bojam se da se ta nedovoljna terminološka iznijansiranost i senzibilnost onda reflektira i u nedovoljnoj dorečenosti i definiranosti samoga shvaćanja, tumačenja i izvođenja vjerskoga odgoja; koji se, ne zaboravimo, ostavaruje u župnoj zajednici i unutar školskog sustava.

Za pastoralno-katehetsko djelovanje unutar župne zajednice koristimo katekizam ili neka druga katehetska pomagala, a unutar školskoga sustava vjeronaučni udžbenik. Potrebno je da ta dva oblika vjerskoga odgoja ne promatramo odvojeno, kao dva neovisna oblika vjerskoga odgoja, ali isto tako, ne smijemo ih niti poistovjećivati.

Riječ *katekizam* prvotno je bila, u ranoj i srednjovjekovnoj Crkvi, naziv za kršćansku vjersku pouku. Od 16. stoljeća naziv je to za knjigu koja u obliku pitanja i odgovora obrađuje glavne istine i sadržaje kršćanske vjere. Danas, katekizam uz Svetu pismo predstavlja temeljni doktrinarni dokument u procesu katehizacije.

Sadržaj vjeronaučnih udžbenika od 1. do 4. razreda više se naslanja na liturgijsku godinu. Usto, usvajaju se temeljna znanja i iskustva važna upravo za tu dob kao što su: prijateljstvo, igra, vjernost, obitelj, zajedništvo, radost i zahvalnost, otkrivanje tajna svijeta koji nas okružuje itd.

Od 5. razreda počinje se s jednim sustavnijim pristupom vjeronaučnom sadržaju. U izboru i načinu izlaganja sadržaja vodi se računa o temeljnim interesima učenika upravo te dobi. To je vrijeme potrage za idealima. Učenike te dobi privlače osobito junacima velikih pothvata i velikih djela. Privlače ih vrlo sposobni, snažni i spretni junaci koji se bore za pravdu, koji su nesebični i vjerni; junaci koji su spremni pomoći nekome tko je u velikoj nevolji, te koji su spremni i život dati iz vjernosti i ljubavi prema svojim prijateljima.² Učenike te dobi zanimaju tekstovi u kojima ima mnogo dinamike, akcije, neočekivanih zapleta, likova; tekstovi u kojima je moguća identifikacija s likovima. Stoga upravo u 5. razredu susrećemo Abrahama, Izaka, Jakova, Salomona, Šaula, Davida; Isusa Krista, sv. Pavla, hrvatske blaženike i svece itd.

Većina učenika šestoga razreda već je navršila 12 godina. Riječ je o predadolescentskoj dobi. Nakon navršene 12. godine događa se radikalniji «izlazak» iz djetinjstva te sve složeniji «prijeđaz» kroz kušnje mladenaštva prema odrasloj dobi. Tu se polako događa vraćanje unutarnjemu, subjektivnom svijetu. Sve je naglašenja sposobnost kritičkog

mišljenja, sve izrazitije distanciranje od nositelja autoriteta, osobito obitelji, te oslanjanje na grupu (zajednicu) vršnjaka³. U toj se dobi nameće tema slobode.

U vjeronaučnom udžbeniku za 6. razred temeljni pojam koji objedinjuje sve cjeline je upravo sloboda: pratimo Božje oslobođiteljsko djelovanje u povijesti – ponajprije u Starome zavjetu (Mojsije), zatim, oslobođenje iz različitih suvremenih situacija neslobode i skučenosti; oslobođenje u osobi Isusa Krista koji uspostavlja novi svijet; unutar Crkve, zajednice Isusovih učenika; te preko sakramenata koji su znakovi jedinstva kršćana i Učitelja

Učenici sedmog razreda (dob između 12/13. i 13/14. godine) nalaze se u fazi predadolescencije pa sve veći interes pokazuju za one sadržaje koji su povezani s njihovim osobnim životnim pitanjima i iskustvima. U ovoj dobi učenicima su osobito važna pitanja autoriteta, poslušnosti i slobode. Ona su im životno važna jer su povezana s izgradnjom i ostvarivanjem njihovih odnosa s odraslima u obitelji, u školi i sredini u kojoj žive.

Učenici ove dobi posebno se zanimaju za privlačne, neobične i izazovne likove, tj. uzore s kojima se žele identificirati. To su filmske, televizijske i glazbene zvijezde, vrhunski športaši..., kao i osobe koje se odlikuju hrabrošću i junaštvom, nesebičnošću i zalaganjem za pravdu, za mir, za siromašne i ugrožene, osobe koje su dale značajan doprinos na različitim područjima života. Zato oni na području vjerskog odgoja pokazuju interes za neobične i izazovne biblijske likove i kršćanske svece koji se odlikuju dobrotom, zalaganjem za pravdu, nesebičnošću i hrabrošću.⁴

U predavanju je dr. Razum govorila o terminološkim predrasudama i nerazumijevanjima u katehetskom djelovanju, ističući potrebu razlikovanja pojmove 'catekizam', koji se koristi u pastoralno-katehetskom djelovanju u župnoj zajednici i 'vjeronaučni udžbenik' koji se koristi u školskom sustavu, kriterijima koje poštuju novi udžbenici, njihovoj strukturi i načinu korištenja. Predavačica je rekla da su u stvaranju novih udžbenika autori slijedili kriterije primjerenosti kognitivnim sposobnostima, predznanjima i interesima učenika, korelativnosti na različitim razinama, a uz načela postupnosti i razumljivosti potiču stvaralačko izražavanje, istinsko općeljudsko i vjerničko komuniciranje te motiviraju i izazivaju interes kod učenika.

Nakon predavanja vjeroučitelji su sudjelovali u radu po skupinama. U sedam radionica, obrađujući nastavne jedinice od 1. do 7. razreda, radilo se

na artikulaciji nastavnog sata, pokušavajući objasniti više načina obrade jedne nastavne jedinice, a na ponovnom zajedničkom susretu svaki voditelj izvjestio je o radu grupe i načinu obrade određene nastavne jedinice.

Katehetski dan završio je koncelebriranim misnim slavlјem kojeg je predvodio mons. Prenda. U propovijedi je govorio o vjerovjesnikovoj duhovnosti, radu, angažmanu i svjedočenju, naglasivši da sâmo akademsko obrazovanje ne ospozobljava za učinkovito predavanje, nego mora biti praćeno sakramentalnim životom. Tek život od Božje riječi i euharistije rađa plodnom i radosnom katehizacijom, kad vjeroučitelj uspješno ostvaruje poslanje bivajući ujedno navjestiteljem i svjedokom.

Ines Grbić

Otač Nadbiskup i ministar Čačić prigodom polaganja temeljnog kamena nove Nadbiskupske klasične gimnazije, srpanj 2003.

² Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Plan i program katoličkoga vjeroučenja u osnovnoj školi*, NKU HBK / Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske, 1998., str. 187-189.

³ Usp. isto, str. 210-213.
⁴ Usp. isto, str. 230-233.

župnikom don Igorom Ikićem, bračni par Luce rođ. Grbić (76) i Ive Vidić (75) proslavili su 50 godina braka, sakrament kojeg su sklopili na blagdan sv. Marcele 25. kolovoza 1953. g. u Ninu. U nazočnosti brojnih vjernika i prijatelja, rodbine i potomstva od četvero djece, desetero unučadi i troje praunučadi, bračni par Vidić obilježio je 50. obljetnicu dara braka najvećim darom, euharistijom i blagoslovom novih prstena. Među brojnim čestitarima na zlatnom jubileju čestitali su im i zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenda i zagrebački nadbiskup mons. Josip Bozanić. Nakon zahvale ninskog župnika na pomoći koju bračni par Vidić pruža ninskoj i Crkvi u svijetu brojnim dobročinstvima, don Š. Kevrić pročitao je i čestitku pape Ivana Pavla II. koju je uputio slavljenicima, uz svoj apostolski blagoslov.

Crkveni dobrotvoři, koji su u SAD-u živjeli 31 godinu, a u Nin se vratili prije sedam godina, za sobom imaju

pedeset godina vjernosti bračnom životu, ali i vjernost u ustrajnom pomaganju potreba domovinske i misijske Crkve. Župnoj crkvi u Ninu darovali su kip Srca Isusovog, ambon, klupe, brojno crkveno posuđe, a crkvi sv. Ambroza u Ninu kip sv. Ambroza. Čitanje knjige o. Ante Gabrića o misijskom radu i životu bio je poticaj Luci, koja je u Americi radila kao čistačica, i Ivi, koji je bio lučki radnik, da započnu s trajnom pomoći Crkvi, te su svoja materijalna sredstva uložili i u izobrazbu dvojice svećenika u Indiji, Prulay Budeia i Franzes Makhala, koji i danas redovito pišu svojim dobrovorima nazivajući ih majkom i ocem, a Vidićevu djecu braćom i sestrama. U životu u kojem darivaju, ali bivaju i sami darovani blagoslovom, zadovoljstvom i radošću, gđa Luca se osobito prisjeća susreta s Majkom Terezijom i druženja s o. Gabrićem, s kojim je suradivala, prikupljajući pomoći osobito u dane Božića i Uskrsa i darujući je potrebnima u Indiji.

Ines Grbić

XXVIII. KATEHETSKI DAN ZADARSKE NADBISKUPIJE

"Doprinos novih vjeronačinih udžbenika kvalitetnijem vjeronačku" naziv je predavanja koje je dr. Ružica Razum održala na XXVIII. Katehetском danu zadarske nadbiskupije, u četvrtak 4. rujna u cripti crkve Uznesenja BDM na Belafuži u Zadru, a nazočili su zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenda, predstojnik Katehetskog ureda zadarske nadbiskupije don Gašpar Dodić, generalni vikar zadarske nadbiskupije mons. Ivan Mustać, mons. Milan Simčić, dugogodišnji pdtajnik Kongregacije za kler te dvjestotinjak svećenika, redovnika, redovnica i vjeroučitelja laika. Nakon molitve

Srednjeg časa i pozdrava don G. Dodića, u uvodnoj je riječi mons. Prenda rekao da taj dan vodi na izvore poslanja i cilju napora, stručnih usavršavanja i duhovnih nastojanja vjeroučitelja, ističući da je Kateheza odraslih primarni zadatak Crkve trećeg tisućljeća. Zahvaljujući svima koji sudjeluju u katehizaciji Nadbiskupije, pozvao je vjeroučitelje da se duhovno izgrađuju pohađajući godišnje duhovne vježbe te permanentno obrazuju i usavršavaju na stručnim seminarima.

Zbog interesa koji učenici te dobi pokazuju za one sadržaje koji su povezani s njihovim osobnim pitanjima i iskustvima, neki vjeroučitelji dovode u pitanje veliku pozornost koja se u udžbeniku za 7. razred daje crkvenoj povijesti. Naime, ističu da je to sadržaj kojega učenici te dobi ne prihvataju rado. Ne ulazeći ovdje u opravdanost te zabrinutosti, želim samo naglasiti da bi taj sadržaj vjeroučitelji trebali obrađivati na način da izbjegnu suhoporno memoriranje godina, činjenica, definicija. Dobro je te povijesne teme prezentirati preko osoba koje su obilježile određena povijesna razdoblja i događaje. Znači, pripovijedati povijest iznoseći konkretne podatke, crtice iz života, iskustva. Na taj će način taj sadržaj biti zanimljiviji, životniji i lakše će se pamtitи.

U 7. razredu temeljni pojam koji objedinjuje sve cjeline je kršćanska ljubav. To se osobito naglašava preko tema: Dekalog – pravila za život u ljubavi i vjernosti; Židovski narod i vjera; Proroci; Crkva – nova proročka zajednica; Jedinstvo u Crkvi; Pomirenje i oprštanje; Vječni život, Kršćanske kreposti – vjera, nada i ljubav.

2.2. Promišljanje korelaciju

Novi udžbenici promišljuju korelaciju na različitim razinama: unutarpredmetnoj, međupredmetnoj, međugodišnjoj, korelaciju sa župnom katehezom, konkretnim iskustvom.

Ponajprije, udžbenici vode računa o unutarpredmetnoj korelaciji, tj. nastoje povezati različite sadržaje kršćanske vjere: biblijske, doktrinarne, liturgijske i antropoloske sadržaje. Iako neki više preferiraju biblijski govor, dok drugi veću pozornost daju liturgijskim ili drugim sadržajima, ipak ni u jednom udžbeniku određeni sadržaj nije postavljen na isključiv način. Stoga se u

udžbenicima, osobito u višim razredima, u gotovo svakoj temi donosi njen biblijski temelj, izričaji crkvenih dokumenata, liturgijski sadržaji, povezivanje s konkretnim iskustvom itd.

Nadalje, udžbenici vode računa i o međupredmetnoj korelaciji. U posljednje se vrijeme, osobito nakon prošlogodišnjeg tzv. rasterećenog programa, mnogo govori o potrebi međupredmetne korelacije. Obnovljeni plan i program, a onda i novi udžbenici, gdje god je to moguće, nastoje skladno povezati vjeronačne sadržaje sa sadržajima drugih nastavnih predmeta.

Opći direktorij za katehezu ističe: "Ono što školskom vjeronačku daje njegovo posebno obilježje jest činjenica da je pozvan prodrijeti na područje kulture i imati veze s ostalim ljudskim znanjima. Naime, kao izvorni oblik služenja Riječi školski vjeronačk upisutnjuje evanđelje u osobnom sustavnom i kritičkom procesu asimilacije kulture."(ODK, 73)

To će reći da školski vjeronačk mora otkriti povezanost, odnosno prožetost kulture i evanđelja; pomoći čitati međuviznost evanđelja i naše povijesti i sadašnjosti. Bitan zadatak vjeronačka jest promicanje "dijaloga između vjere i kulture". Vjeronačk nastoji otkriti i protumačiti značenje određenih kulturnih stvarnosti koje su prisutne u pojedincima i u društvu a značajne su za vjerovanje i vjerski život. Traži se također značenje religioznih znakova nastojeći pronaći njihove izvore u kršćanskoj objavi. Mnogi elementi kulture prisutni u socijalnom okružju, kao što su slike, predmeti, djela, običaji, nositelji su religioznih sadržaja.

Jesu li međutim, učenici nakon 12 godina vjeronačka u stanju vidjeti te ispravno interpretirati tu povezanost, međuviznost, uvjetovanost svih pora

našega osobnoga, društvenoga, kulturnoga života evanđeljem? Ili: Jesu li u stanju kritički čitati otklone današnjeg kršćanstva od onoga evanđeoskog? Pronaći izvore mnogih suvremenih običaja, djela, predmeta, takozvanih općeljudskih vrednota, u kršćanskoj objavi?

Mislim da nije pretjerano reći da postoji opasnost da naši učenici u tom pogledu ostanu polupismeni. Oni čak mogu znati puno toga o Bibliji, o životu Crkve, ali na način da im to znanje ostane fragmentarno, nesustavno, i nadalje nedovoljno povezano s ostalim područjima osobnoga i kulturnoga života. Poput neke ladice u koju pohranjuju određeno znanje koje tek povremeno, u određenim vjerskim događanjima, pokazuje svoju smislenost. A ne znanje u svjetlu kojega će čitati svijet oko sebe, tj. znanje koje će im pomoći u shvaćanju svijeta i smisla povijesti, razumijevanju etičkih vrijednosti, uloge religije u kulturi, sudbine čovjeka i njegova odnosa s prirodom. A upravo je to zadatak, kako se jasno ističe u *Općem katehetskom direktoriju* (ODK, 73), školskoga vjeronauka.

Što čine novi udžbenici u cilju promicanja takvoga cjelovitog znanja? Određeni pomaci, iako nisu dostatni, ipak su jasno uočljivi. Novi udžbenici nastoje povezati vjeronaučne sadržaje s odnosnim sadržajima drugih nastavnih predmeta u istom ili nekom drugom godištu. Ta se međupredmeta korelacija dobro uočava kod izbora tema (na primjer: religije /5. razred/, crkveni jezik /6. razred/, povijest Crkve /7. razred/), ali i na razini pitanja u rubrici «Razmišljamo i razgovaramo». Tu se često upućuje učenike da povežu, pogledaju u drugi udžbenik, da pitaju drugog profesora (osobito iz povijesti, likovnoga,

glazbenoga, hrvatskoga) itd. Obrađujući isti ili sličan sadržaj s različitim aspekata omogućuje se stjecanje kvalitetnog znanja. Učenici bolje pamte, integriraju vjeronaučno znanje s drugim znanjima, izbjegavajući tako da se stvara dojam (koji nije nerijedak) da je vjeronaučno znanje nešto drugo, strano tijelo unutar školskog sustava, nešto što je izvan redovitog školskog znanja, nešto što se veže samo uz Crkvu itd.

Vjeroučitelji bi trebali maksimalno poticati tu međupredmetnu suradnju. Da bi to bilo moguće, potrebno je surađivati s drugim profesorima, biti upoznat sa sadržajima koji se uče u drugim predmetima (osobito: povijesti, hrvatskom, likovnom, glazbenom, biologiji...) Tako se stvara i nova slika o vjeronauku kao integrativnom dijelu školskoga kurikuluma, jer, ne zaboravimo, ima mnogo nastavnika koji s omalovažavanjem gledaju na prisutnost vjeronauka u školi, ili ga možda uvažavaju, ali mu ne pridaju potrebnu važnost upravo na području kulture (pa misle da se na vjeronauku samo uči moliti!). Zbog neuspostavljene korelacije s drugim školskim predmetima, tj. s ostalim znanjima, vjeronaučni sadržaji (p)ostaju lišeni motivirajućeg potencijala. Utisak o nevažnosti ili neprimjerenoosti vjeronaučnih sadržaja školskome sustavu, međutim, dodatno se pojačava takvim ostvarivanjem vjeronaučne nastave koje nastoji postići one ciljeve koji po svojoj naravi više spadaju na župnu katehezu a manje na školski vjeronauk. Mislim tu ponajprije, na one ciljeve koji žele odgojiti za liturgijsko-sakramentalnu praksu, odgojiti vjernike koji prakticiraju svoju vjeru.

Međugodišnja korelacija. Vodi se računa o psihofizičkom razvoju

Opisujući pastoralno milosnu dimenziju župne zajednice općenito, »Božje pojave, izraz njegove mudrosti i ljubavi», mons. Prenda je rekao da župa pod vodstvom pastira, koji je navjestitelj Riječi i slavitelj sakramenata, predstavlja hod na izvore vjere, čije je temelje postavio Krist, kako bi kroz svu povijest nastavljala njegovo djelo, okupljajući po Duhu Svetom vjernike oko Evanđelja i sakramenata, postajući zajednicom koja služi i svjedoči molitvom i izgrađenim životom. Odajući priznanje župi da je »osjetljiva za znakove vremena», bivajući zajednicom zajednica koje daju životnost župi, zadarski nadbiskup je pozvao vjernike da nasljeđuju Mariju,

sigurni da je to istinski put kojim pojedinci i grad doživljavaju duhovnu preobrazbu.

Na kraju misnog slavlja, koje je pjevanjem uzveličao župni zbor pod vodstvom Gorana Franova, mons. Prenda je pozvao vjernike da sudjeluju na hodočašću domovinske Crkve u Rim od 3. do 11. studenog, uzvraćajući tim posjetom papi Ivanu Pavlu II. zahvalnost za njegove pohode Hrvatskoj. Potom su u pratinji dva ferala, križa, barjaka i Gospinog kipa, svećenici i puk sudjelovali u ophodu po okolnim ulicama naselja, pjevajući pritom marijanske pjesme.

Ines Grbić

SV. MARCELA I SV. ANSELMO U NINU

Župljani župe sv. Anselma u ponedjeljak 25. kolovoza svečano su proslavili blagdan sv. Marcele, zaštitnice ninske župe, središnjim misnim slavlјem koje je u crkvi sv. Anselma predvodio don Ante Ivančev, župnik Privlake, u koncelebraciji s ninskim župnikom don Šimom Kevrićem i još četvoricom svećenika. Misnom slavlju, koje je pjevanjem uzveličao župni zbor sv. Marcele pod vodstvom Barbare Sipina, nazočili su brojni vjernici Ninskog dekanata, hodočasteći svetištu u čijoj se župnoj crkvi na glavnom oltaru nalazi i raka sv. Marcele. U uvodnoj je riječi don A. Ivančev rekao da su preci već stoljećima sv. Marcelu, djevicu iz Galije koja je došla u Nin i u njemu sagradila hram i samostan, odabrali za svoju zaštitnicu, a ona je "u vjeri bdjela nad svojim gradom", ostavivši svojim uzornim kršćanskim životom velike plodove vjere u Ninu, vidljive u ostvarenim duhovnim zvanjima i

brojnim sakralnim objektima. U propovijedi je pozvao nazočno mnoštvo da vjeru koju baštine od sv. Marcele nastave hrabro svjedočiti, ne iznevjerivši Krista i Evanđelje čije su vrednote ninski preci živjeli i ugradili ih u opstojnost cijelog hrvatskog naroda.

U utorak 26. kolovoza u Ninu je svečano proslavljen župni blagdan sv. Anselma, zaštitnik Nina, prvi ninski biskup i utemeljitelj ninske biskupije, kojeg je, prema predaji, Isus među 72 učenika posao u svijet propovijedati Evanđelje riječima "Idite i propovijedajte Evanđelje po svem svijetu", a krajem 1. st., u vrijeme neslobode prvih kršćana, u Nin je došao iz Palestine.

Na svečanom misnom slavlju koje je u svečevoj naslovnoj crkvi predvodio don Joso Kero, župnik Novigrada, u koncelebraciji s ninskim župnikom don Šimom Kevrićem i obrovačkim

25. OBLJETNICA ŽUPE KRALJICE MIRA

Blagdanska proslava Marije Kraljice mira u petak 22. kolovoza u istoimenoj župi na Stanovima u Zadru uzveličana je ove godine i jubilejskom svečanosti, obljetnicom 25. godina postojanja župe, koju je na blagdan sv. Ćirila i Metoda 5. srpnja 1978. g. utemeljio zadarski nadbiskup mons. Marijan Oblak.

Svečano euharistijsko slavlje u dvorištu župne crkve predvodio je zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenda, u koncelebraciji sa župnikom 'Kraljice mira' don Zdenkom Milićem, dekanom

dekanata Zadar-Istok don Mladenom Kačanom i oko petnaest svećenika zadarske nadbiskupije. U pozdravnoj riječi don Z. Milić predstavio je povijest nastanka župe Kraljice mira, nastale od župe sv. Ivana na Relji, a prije toga posluživao ju je i župnik župe sv. Šime, koja je nekada sezala do izvan grada. Izgradnjom naselja Bili Brig i ono je ušlo u sastav župe na Stanovima, a prije pet godina na Bilom Brigu nastala je nova župa bl. Alojzija Stepinca, kad je župa na Stanovima, sa oko 1200 obitelji, oko 4000 stanovnika, dobila svoje današnje granice.

Proslava 25. obljetnice zadarske župe Kraljice mira mira, 22. 08. 2003.

U uvodnoj riječi mons. Prenda je rekao da se 25 godina teško može mjeriti ljudskim mjerilima, jer izviru iz Boga koji je izvor života, te je podsjetio da je ta župa, koja je nastala «u godini triju papa: odlaska Pavla VI., potom Ivana Pavla I., kojeg je zamjenio Ivan Pavao II., vršnjak Svetog Oca u njegovoj

papinskoj službi». U propovijedi je zadarski nadbiskup govorio o povjesnoj i pastoralnoj dimenziji dvadeset-petogodišnjeg života župe, «vidljivom procesu svjedočanstva duhovne povijesti Zadra, u kojem se vidi kako su rasle i razvijale se duhovne potrebe grada.»

učenika i njihovim životnim situacijama. Ciljevi se i sadržaji pretaču iz godišta u godište u skladu s načelima postupna i progresivnog, spiralnog i cikličkog strukturiranja vjeronaučnih područja i sadržaja, osobito teološkog i antropološkog. To znači, pored ostalog, da se vjeronaučne sadržajne cjeline oblikuju u skladu s ciljevima vjeronaučne nastave u pojedinim godištima i da se u isto vrijeme poštue načelo stupnjevitosti i cjelovitosti kršćanske poruke.

Korelacija sa župnom katehezom. To je jedan od težih aspekata naše katehetske djelatnosti. Barem u prvom prijelaznom razdoblju. Dosada je ta korelacija bila izuzetno slabo ostvarena i to stoga što je došlo u velikoj mjeri do poistovjećivanja i preklapanja tih dvaju različitih ali komplementarnih oblika vjerskog odgoja.

Tako, na primjer, unutar vjeronaučne nastave nastojimo, nerijetko neprikladnim metodama, usmjeriti djecu prema liturgijsko-sakramentalnoj praksi; ponekad pripremamo djecu za primanje sakramenta unutar školskog vjeronauka; u okviru vjeronaučne nastave neki vjeroučitelji provjeravaju sudjeluju li vjeroučenici na nedjeljnoj euharistiji itd.

Novi udžbenici donose pozitivan pomak u odnosu na prethodne, iako još uvijek, osobito u nekim godištima, taj odnos sa župnom katehezom još uvijek nije riješen na zadovoljavajući način. I ovdje ima određenih, nepotrebnih, ponavljanja i preklapanja (osobito u 3. razredu). No, uz dobru animaciju vjeroučitelja te kreativnim metodičko-komunikacijskim postupcima, ta se ponavljanja i s time povezana opasnost od mogućeg zasićenja i dosade, može svesti na minimum.

Korelacija s konkretnim iskustvom. Metoda korelacije trebala bi osigurati da teologija ne bude shvaćena kao jednostavno predstavljanje objektivnih istina. Načelo korelacije u vjeronaučnoj nastavi ne može postupati sa suvremenim iskustvima i vjerskom predajom kao da su veličine zatvorene u sebi. Vjeronaučna nastava treba nastojati tumačiti život u svjetlu vjere i otkrivati vjeru u povezanosti sa životom.

Nerijetko se događa da vjeronaučni sadržaji ostaju izolirani, nedovoljno povezani s konkretnim iskustvom. Na taj su način osuđeni da učenici ne shvate njihovu važnost i značaj. Vjerski odgoj koji pokazuje veću zaokupljenost doktrinalnom cjelovitošću sadržaja, a manje konkretnim iskustvom učenika (tj. vjeronauk koji se provodi kao posredovanje «pojednostavljene teologije», a ne kao odgoj koji u središtu ima osobu učenika) teško će postići cilj: oblikovanje cjelovite kršćanske osobnosti.

Kako je ta korelacija ostvarena u novim udžbenicima? U nekim je udžbenicima, istina, jezik kršćanske doktrine ili liturgijski govor malo potisnuo u stranu učenika. No, nije ga ipak izbacio iz udžbenika.

Kreativni će vjeroučitelji znati dobro iskoristiti mnoge zgodne poticajne tekstove (kojih ima u svim udžbenicima), dobar likovni materijal da stvore kvalitetan prostor za učenika. Učenik se mora moći pronaći u svakoj temi. U suprotnom slučaju, vjeronaučno će gradivo biti samo gradivo koje se mora naučiti za ocjenu, a ne znanje koje mu pomaže u njegovom ljudskom i kršćanskom rastu.

„Vjeronaučna nastava treba nastojati tumačiti život u svjetlu vjere i otkrivati vjeru u povezanosti sa životom.“

2.3. Prikladni za poticanje stvaralačkog izražavanja i istinskog međuosobnog općeljudskog i vjerničkog komuniciranja

Vjeroučitelji nude Božju riječ i temeljne istine vjere kroz skladno povezanu vjeroučiteljsku građu, činjenice, poruke, iskaze, događaje, iskustva, izbjegavajući uglavnom (iako ne uspijevaju uvijek u tome) gotova rješenja i brojne definicije.

Udžbenici su tako zamišljeni da potiču razvoj strategija i vještina učenja i mišljenja. Omogućuju učeničke aktivnosti, suradnju i stvaralaštvo osobito poticajnim biblijskim i drugim tekstovima, izričajima, fotografijama, reprodukcijama, grafičkim prikazima, stripovima, poticajnim pitanjima i drugim.

Udžbenici nude takav sadržaj koji potiče aktivnost, autonomiju i spontanost učenika, njihovu kreativnost i sposobnost suradnje. Ne zaboravimo: aktivno učenje izuzetno je važno. Ako znamo da odrasla osoba percipira: 20% onoga što sluša; 30% onoga što vidi; 50% onoga što vidi i čuje; 70% onoga što sama izražava; 90% onoga što sama razjašnjava, onda već iz tih jednostavnih podataka možemo zaključiti koliko je važno da učenik/učenica bude aktivan/aktivna sudionik/sudionica nastavnog procesa. Prakticirajući samo ili pretežito frontalnu nastavu (učitelj govori učenik sluša, piše...) stvaramo privid uspješne nastave. Događa se, međutim, da učenik najčešće sluša, ali ne čuje (ili se pak niti ne trudi da sluša, već ometa svojim nediscipliniranim ponašanjem i one koji bi eventualno htjeli raditi. Uz takvu je nastavu nerijetko povezan problem nediscipline koji je dosta čest u vjeroučiteljskoj nastavi).

Potrebno je stoga poticati aktivno učenje, napuštati isključivo frontalnu nastavu, u kojoj vjeroučitelj izlaže gradivo, a učenici pasivno asimiliraju nove činjenice.

Bogatstvom različitih priloga udžbenici mogu privući učeničku pozornost, zainteresirati ih za rad, potaknuti mogućnost različitih aktivnih metoda učenja. Mogućnost aktivnoga učenja bit će veća kada dobijemo radne bilježnice. One nude brojne zadatke za vježbanje, provjeravanje, stvaralačko izražavanje. Ove godine, dobro bi bilo da sami vjeroučitelji sastavljaju pitanja i zadatke koji će omogućiti aktivniju nastavu.

2.4. Motivacijsko načelo: Udžbenici koji motiviraju, izazivaju

Prema riječima mnogih vjeroučitelja problem koji im zadaje najviše problema u vjeroučiteljskoj nastavi upravo je nedostatak motivacije i interesa kod učenika. Taj nedostatak motivacije utječe onda na kvalitetu odgojno-obrazovnoga procesa te na učinke odnosno plodove tog procesa.

U vjeroučiteljskoj nastavi imamo učenike koji nisu motivirani. Oni su ponekad u visokom postotku. Postoje zatim učenici koji su slabo motivirani, ili njihova motivacija nije baš u skladu s ciljevinama vjeroučiteljske nastave. Motivacija slabo motiviranih nerijetko ovisi o danu, satu, vremenu, sadržaju ili vjeroučitelju. Na kraju postoje učenici snažno motivirani. Ti su učenici uglavnom zainteresirani za sve školske predmete, pa tako i za vjeroučiteljsku. Aktivno i zainteresirano sudjeluju u obradi svih vjeroučiteljskih sadržaja.

Čimbenik koji u velikoj mjeri, čak možda i najvećoj, utječe na motivaciju

Bogu, a slavimo ih da bismo iz primjera njihovog života crpili snagu za vlastiti život i naslijedovali njihove kreposti. Danas nema kuge kao u 14. st., od koje je stanovništvo bilo spašavano zagовором svetih, ali smo ugroženi u

osnovnim elementima života mržnjom, nevjeronjom, ljubomorom, nepovjerenjem» istaknuo je don D. Tičić u propovijedi, pozivajući vjernike na svjedočanstvo Božje ljubavi prema bližnjemu.

Svečano okićena crkvica sv. Roka u Salima

Blagdansko slavlje nastavljeno je i u poslijepodnevnim satima, kad su se vjernici ponovno okupili u crkvi sv. Roka na euharistijski blagoslov koji im je podijelio don D. Tičić, uzveličan, kao i sv. misa, zajedničkim skladnim pjevanjem starih saljskih napjeva od strane puka, korišta i saljskog župnog zbora.

Nakon blagoslova župnik i članovi župnih vijeća susreli su se s iseljenicima, Saljanima koji žive u svijetu a ljeti provode u rodnom zavičaju, kako bi dogovorili planove dalnjih investicija u

župi. Saljani iz dijaspora redovito pomažu inicijativama koje se realiziraju u župi, kao što su finansijski pomogli i obnovu crkve sv. Roka 2000. g., kojom u sredini kamenog pročelja dominira veliki sat, a ove je godine obogaćena još jednim detaljem. U stupu na ulazu u prostrano dvorište, koje je u znak blagdana bilo okićeno zelenim vijencima i maramama, uoči svetkovine Velike Gospe slobodni umjetnik Vedran Petetić isklesao je u kamenu reljef crkve sv. Roka.

Ines Grbić

zajedništvu s brojnim planinarima iz Hrvatske i Slovenije tradicionalno hodočastili crkvici Vele Gospe na Velikom Rujnu na Velebitu, hodočasničkom mjestu hrvatskih planinara smještenom na nadmorskoj visini od 950 m. Oko sedam stotina vjernika, kojima od zaseoka Dokoze do Velikog Rujna treba tri sata hoda po planinskom kršu i kamenu, a neki među njima su pokornički pješačili i bosi, okupilo se na svečanom misnom slavlju koje je predvodio mladomisnik zagrebačke nadbiskupije don Ivan Ninčević, u koncelebraciji s župnikom

Otc Nadbiskup predvodi misno slavlje na svetkovinu Velike Gospe, 2003., u svetištu Gospe maslinske, Zadar-Belafuža

SV. ROKO U SALIMA

Vjernici dugootočke župe Salij u subotu 16. kolovoza svečano su proslavili drugog zaštitnika svoje župe sv. Roka. Misno slavlje u zavjetnoj crkvi sv. Roka iz 16. st., smještenoj u središtu mjesta i blizini župne crkve Uznesenja Marijina, predvodio je saljski župnik don Dario Tičić.

U propovijedi je don D. Tičić predstavio život sv. Roka koji je sav bio usmjeren na djela milosrđa i pomoć drugima, te je i nama primjer i poticaj da u životu osobno spasenje ostvarujemo pomažući svojim životnim postupcima spasenje drugih. «Sveti su svjedoci Božje ljubavi koji su svoj život ostvarili u

Starigrada Paklenice don Mariom Sikirićem i rektorom zagrebačke Bogosolovije don Mijom Gorskim. Misno slavlje uoči Velike Gospe u četvrtak 14. kolovoza predvodio je don M. Gorski, i već su tu večer brojni vjernici bili okupljeni pred slikom Bogorodice s Djetetom, koja se nalazi na kamenom oltaru jednobrodne crkve kojoj svake godine hodočaste brojni domaći vjernici i gosti, a na svetkovinu Velike Gospe nosi se u ophodu oko crkve.

Ines Grbić

učenika jest sam vjeroučitelj i njegov rad. Često se ističe da su programi, udžbenici, priručnici važni, ali ako nema kvalitetnih vjeroučitelja, gotovo da su ta pomagala uzaludna. I obrnuto, ako i oskudijevamo udžbenicima, priručnicima (što nikako nije dobro i opravданo), ali ako imamo kreativne i vrijedne vjeroučitelje, vjeroučna nastava može uistinu biti zanimljiva, privlačna i učinkovita. Dakle, iako nije presudan, udžbenik igra (de)motivacijsku ulogu: i to kako kod učenika tako i kod samog vjeroučitelja (uz dobar udžbenik, veća je vjerojatnost da će i učitelji biti kreativni /što ne mora biti/ i da će onda pozitivno djelovati na razinu motivacije kod učenika).

Zbog važnosti koju u procesu učenja ima motivacija u oblikovanju udžbenika nije dovoljno voditi računa samo o tome je li vjerno prezentirana cjelina kršćanske doktrine.

U procesu učenja, općenito, nije dovoljno voditi računa samo o kognitivnoj dimenziji (tj. o stjecanju novoga znanja, informacija), već je potrebno uzeti u obzir i motivacijsku sastavnici. U slučaju zanemarivanja te motivacijske sastavnice, samo učenje ne mora dovesti ni do kakvih promjena u kognitivnim strukturama, ili se pak proizvodi tzv. mehaničko znanje koje se stječe kada učenik ne može smisleno povezati nove informacije s već postojećim u svom dugoročnom pamćenju. Proces učenja treba rezultirati integriranim znanjem koje će omogućiti učeniku kasniju uspješnu primjenu i prijenos u nove situacije izvan konteksta u kojem su informacije naučene.

Da bismo poticali i stvarali takvo integrirano znanje, u procesu učenja moramo voditi brigu o motivacijskoj sastavnici tj. o učeničkoj pozornosti i

pažnji. Na koji se način tu pozornost može privući i zadržati na razini oblikovanja udžbenika?

Ponajprije, ako udžbenički tekst sadržajem i načinom njegova oblikovanja nije primjeren djetetovim mogućnostima i interesima, ono će ga izbjegavati ili će se u najbolju ruku zadržati na razini mehaničkog memoriranja.⁵

Nadalje, pažnju nam privlače oni podražaji u okolini koji odskaču od «sive pozadine», kao i oni koji za nas imaju neko posebno značenje. To znači da je odgovarajuće grafičko oblikovanje teksta bitan uvjet pobuđivanja pažnje. Tekst koji je «privlačno» vizualno oblikovan već nakon letišničnog pregleda može pobuditi potrebu za dalnjim radom na njemu. No, tu valja imati na umu da pretjerana razložljivost teksta i šarenilo mogu dovesti do druge krajnosti, tzv. perceptivnog zasićenja pri čemu će se informacije ponovno stopiti u neraspoznatljivo šarenilo boja i oblika.

Pobuđivanju pažnje pridonosi i uporaba uvodnih elemenata u tekstu (poput provokativnih naslova, iznošenje kontroverznih činjenica, postavljanje intrigantnih pitanja) koje će stvoriti unutrašnju «kognitivnu neravnotežu» i pobuditi radoznalost učenika. Pobuđivanju pažnje te osobito njezinom održavanju pridonose elementi u tekstu koji s jedne strane razbijaju monotoniju i nose određeni emocionalni naboј. To mogu biti životni primjeri, anegdote ili zanimljive ilustracije, stripovi. S druge strane održavanju pažnje pridonose i umetnuta pitanja ili zadaci koji dovode do podizanja razine aktivacije.

⁵ Usp. MINISTARSTVO PROSVJETE I ŠPORTA, *Udjbenički standard i zahtjevi za izradu udžbenika*, str. 5.

Ako se neće poštivati specifičnost svakoga godišta u obradi ponuđenih tema, te ako ćemo uvijek nastojati reći sve ono najvažnije o određenoj temi, ne poštujući načelo postupnosti, na taj način idemo ususret velikom riziku da neke sadržaje kažemo ili prerano, ili prečesto ili izvan njihova logičkog konteksta. *Prava riječ u pravo vrijeme*, izuzetno je važno načelo odgojnog djelovanja. Bilo bi tako prilično neprimjereno kada bi roditelji izrekli sve ono o čemu žele poučiti vlastito dijete već u 1. godini njegova života.

Upravo je tu važno imati strpljenja i postupno ostvarivati ciljeve. Vjeroučitelji ne bi trebali pasti u napast da obrađuju ono što nije predviđeno *Planom i programom*, te konkretizirano u udžbenicima. Slična se opasnost ne javlja samo kada je u pitanju odnos sadržaja među pojedinim godišтima, nego i u obradi sadržaja unutar istoga godišta ili čak unutar iste cjeline. Pravovremeno obrađivanje novih sadržaja pridonosi kvaliteti učenja, porastu pozitivne značajke, boljem razumijevanju itd.

Papino jedro pred crkvom Gospe od sniga u Malom Ždrelcu

Dr. Ružica Razum drži predavanje o novim vjeronaučnim udžbenicima

2.6. Načelo razumljivosti

Djeca bi trebala učiti iz udžbenika koji su pisani razumljivim jezikom. Koeficijent čitljivosti (indeks magle) koji znači preporuku za čitanje iznosi 3,2. Odraslim ljudima čitljiv je i dobro

razumljiv tekst s koeficijentom čitljivosti do 10. Koeficijent od 10 do 13 upozorava na teško čitljiv tekst, a viši od 13 govori da je tekst nečitljiv i nerazumljiv u prvom čitanju. Iz godine u godinu možemo čuti pritužbe roditelja koji se žale na težinu

DUHOVNE VJEŽBE KĆERI MILOSRĐA NA UGLJANU

Duhovne vježbe u Kući sestara Družbe Kćeri Milosrđa na otoku Ugljanu, koje su se pod vodstvom patera Ivana Mikića, župnika sv. Obitelji u Osijeku, održale od 28. srpnja do 5. kolovoza u povijesnom zdanju novoobnovljenog franjevačkog samostana, na kojima je sudjelovalo trideset sestara hrvatske provincije Krista Kralja i iz inozemstva, završile su redovničkom svečanosti u srijedu 6. kolovoza, na blagdan Preobraženja Gospodinova. Redovnice i vjernički puk, među kojima i pet talijanskih obitelji s brojnom djecom, inače članovi pokreta 'Comunione e Liberazione' (kojeg je 1954. g. u Milanu osnovao don Luigi Giussani, a djeluje i u Hrvatskoj), sudjelovali su na svečanom misnom slavlju u župnoj crkvi Uznesenja BDM u Ugljanu, koje je predvodio zadarski nadbiskup mons. Ivan Prendža, u koncelebraciji s ugljanskim župnikom don Ivanom Borićem i još petoricom svećenika.

U propovijedi je zadarski nadbiskup rekao da redovnice u blagdanu Preobraženja Gospodinova nalaze duboki smisao svog poziva, a svima je

poziv na trajnu preobrazbu života u Gospodinu, otvarajući nam pogled smisla života, kako bi i «ljudska povijest bila preobražena i postala novo lice pred Božjim licem».

Govoreći o duhovnom pozivu, mons. Prendža je rekao da svjedočanstvo Božje riječi može biti rječito ili šutljivo, znakom, životom ili navještajem. «Vi ste redovnice ponajprije pozvani biti znakoviti svjedoci, znak Božje prisutnosti u životu i svijetu. To je vaš nezamjenjivi poziv i poslanje koje Crkva danas treba. Znak ste vječnosti, neprolaznosti, Božje stvarnosti kojoj svi idemo, a biti znakom Božjeg lica na zemlji najveća je zadaća koju Bog može povjeriti čovjeku» istaknuo je zadarski nadbiskup, rekavši da smo pozvani utjeloviti Božji život u ljudi i nositi im nadu vječnog života, o čemu svjedoči pobožnost i karizma bl. Marije od Propetog. U želji da beatifikacija utemeljiteljice bude snažnim poticajem Družbi u dalnjem radu, mons. Prendža je sestrama poželio da budu svjedočanstvo i vidljivi znak Božjeg nevidljivog lica.

BLAGDAN GOSPE OD SNIGA U KUKLJICI

U utorak 5. kolovoza u župi Obraćenja sv. Pavla u Kukljici na otoku Ugljanu, u svetištu Gospe od Sniga u tjesnacu Ždrelac, svečano je proslavljen zavjetni blagdan Gospe od Sniga, ujedno i Dan domovinske zahvalnosti. Živopisni otočki krajolik obogatili su desetci usidrenih brodova okićenih hrvatskim i vatikanskim zastavicama, koji su do svetišta doveli više stotina hodočasnika iz cijele Zadarske nadbiskupije, a u slavlju su sudjelovali i brojni turisti zadivljeni pučkim svjedočanstvom pobožno živiljene tradicije vjernika Ugljanskog dekanata. Svečano euharistijsko slavlje, koje se ove godine prvi put održalo ispred crkve Gospe od Sniga iz 16. st., s oltarom postavljenim pod jarbolom koje je 9. lipnja krasilo pozornicu s koje je papa Ivan Pavao II. u Zadru predvodio Slavlje šestog časa, a sad je darovano tom Gospinom svetištu, predvodio je don Andelko Buljat, župnik na Belafuži u Zadru, u koncelebraciji s don Jerolimom Lenkićem, župnikom Kukljice i još petnaest svećenika.

Na početku misnog slavlja, koje su pjevanjem uzveličali pjevači KUD-a 'Kujljske posestrine i pobratimi', don A. Buljat je govorio o počecima slavljenja blagdana Gospe Snježne, čiji se spomendan službeno naziva Sveta Marija Velika i obljetnica je posvete rimske bazilike koju je dao sagraditi papa Liberije na uspomenu dogme Efeškog sabora o Marijinom Bogomaterinstvu, a tu je crkvu Bogorodici posvetio papa Siksto III. Pučki naziv Snježna Gospa povezan je s predajom po kojoj je na današnji dan

na brdu Eskvilinu u Rimu, na kojem se nalazi ta bazilika, usred ljeta pao snijeg. Na Dan domovinske zahvalnosti predvoditelj slavlja je pozvao vjernike na zahvalnost Gospo, jer nas je molitvom krunice u Domovinskom ratu i povijesti hrvatskog naroda čuvala od brojnih zala, o čemu svjedoče i brojna Marijina svetišta u Hrvatskoj te vapaj «Najvjernija odvjetnice na braniku stoj, čuvaj našu svetu vjeru i hrvatski dom.» Pozivajući na život uzvišenih ideała i evanđeoskih načela po rođenju i krštenju, don A. Buljat je rekao da cijenimo svoju pripadnost hrvatskom narodu i Katoličkoj crkvi, a upravo nas Marija uči kako živjeti kao Božje dijete i prijatelj Isusa Krista. Osobito je pozvao na otvorenost hrvatskih obitelji u rađanju novih života, potreba o kojoj svjedoči i nenapučenost naših otoka, izgrađujući obitelj na načelima Evanđelja i kršćanskog duha.

Nakon misnog slavlja uslijedila je jedinstvena procesija brodovima od svetišta u Ždrelcu do luke u Kukljici, zavjetno kružeći morem oko broda u kojem je bio Gospin kip okićen brojnim zavjetnim darovima, Majka Božja s Djetetom u naručju, okružena crkvenim stijegovima. U procesiji od pristaništa uz obalu mjesta Kukljice, uz pobožno sudjelovanje puka, svećenstva i brojnih redovnica, u zajedništvu s provincijalkom družbe Kćeri Milosrđa s. Marije Emile Barbarić, kip je donesen u župnu crkvu Obraćenja sv. Pavla u Kukljici.

Ines Grbić

udžbenika. Sudeći po njihovim pritužbama ni jedan osnovnoškolski udžbenik u Hrvatskoj, namijenjen učenicima od 5. do 8. razreda, vjerojatno nema indeks niži od 13.⁹ Autori novih vjeroučasnih udžbenika nastojali su pisati razumljivim jezik, što je prilično zahtjevan zadatak. Koliko su u tome uspjeli, najbolje će prosuditi vjeroučitelji zajedno s vjeroučenicima. Mislim da se gotovo u svakom udžbeniku mogu pronaći tekstovi koji su preteški za učenike (bilo zbog teme ili najčešće jezika). No, smatram da je glavnina sadržaja u većini udžbenika ipak pisana prilično razumljivim jezikom (ili barem razumljivijim u odnosu na stare udžbenike).

3. NOVI UDŽBENICI

3.1. Novi udžbenici

Za osnovnu školu izašlo je šest, a za srednju jedan novi udžbenik. Udžbenici za 1. i 2. razred u izdanju su Glasa Koncila, 3., 5., 6. i 7. u izdanju su Kršćanske sadašnjosti. Srednjoškolski udžbenik u izdanju je Katehetskog salezijanskog centra.

3.2. Struktura udžbenika

a) Od čega se sastoji udžbenik?

Vjeroučna građa u svakom godištu podijeljena je u **nastavne cjeline** kojih ima od 7 do 10 (u I. razr.: 9; II. razr.: 10; III. razr.: 7; V. razr.: 9; VI. razr.: 8; VII. razr.: 9). Cjeline su odvojene pregradnim stranicama.

Svaka nastavna cjelina donosi **nastavne teme** i njih je od 2 do 10. One su u udžbenicima istaknute velikim

⁹ Prosvjetni savjetnici i dalje će pisati školske knjige, u: «Vecernji list», 17. kolovoza 2002. (usp.: www.vecernji-list.hr).

naslovima. U jednom vjeroučnom godištu donosi se uglavnom između 35 i 40 nastavnih teme.

Ovdje je važno napomenuti da se svaka nastavna tema može obradivati od jednog do tri nastavna sata, tj. od jedne do tri nastavne jedinice.

Broj nastavnih jedinica i sati u obradi jedne nastavne teme dijelom ovisi o postojećem učeničkom iskustvu i usvojenu znanju, njihovim interesima, potrebama i okolnostima te neposredno postavljenim ciljevima nastave. Zato vjeroučitelji i izrađuju, na temelju okvirnoga, izvedbene i operativne planove i programe u svojim sredinama i školama. Osobito to vrijedi za prilagođene programe za učenike s posebnim potrebama i s poteškoćama u razvoju kojima se program mora prilagoditi svim vidovima školskog kurikuluma.

U II. dijelu Okvirnog plana i programa sugerira se optimalan broj sati za temeljitu obradu neke nastavne cjeline. Pribraja im se i vrijeme ponavljanja i vježbanja.

b) Od čega se sastoji jedna tema?

Budući da se u nižim razredima daje prednost konkretnim intelektualnim operacijama u udžbenicima se više koristi slikovni sadržaj. Oni obiluju crtežima, slikama, fotografijama. U višim pak razredima prednost se daje formalnim operacijama stoga je i sadržaj više verbalno-logičke prirode; iako i u tim udžbenicima ima mnogo likovnog materijala. Osim osnovnog teksta (biblijski i autorski) koji čini osnovnicu svake teme u svakom udžbeniku, neki udžbenici sadrže posebne «motivacijske jedinice» kojima je osnovna namjena poticanje interesa djece («znate li...», strip, mudre izreke, motivacijska pitanja...). Te «motivacijske jedinice» komplementa-

rnog su karaktera s obzirom na glavni tekst i imaju snažnu poticajnu i motivacijsku ulogu.

Unutar tema nalazi se još i rubrika novih pojmove (3., 5., 6., 7. razred), te rubrika «Razmišljamo i razgovaramo» koja je na neki način kraći metodički instrumentarij koji pomaže vjeroučiteljima u interpretaciji i analizi teme. Ta su pitanja, kao i ona koja se nalaze u nekim udžbenicima unutar samoga teksta, snažno sredstvo za produbljivanje razumijevanja. Ona trebaju biti takva da ne potiču samo reprodukciju činjenica već i više misaone procese (objašnjavanje, raščlanjivanje, zaključivanje, prosuđivanje...). To je uglavnom i postignuto u novim udžbenicima, iako su u nekim temama u nekim udžbenicima još uvijek zastupljena

pitanja koja su više definirajućeg karaktera, a ne toliko interpretativnog (tj. pitanja koja zahtijevaju od učenika samo to da pronađe odgovor u tekstu, a da ne uključi toliko druge složenije misaone procese). Možda će neki vjeroučitelji biti razočarani zbog toga što ta pitanja ne pokrivaju sav sadržaj unutar određene teme. To, jasno, nije moguće niti je potrebno učiniti u udžbeniku. Detaljniji instrumentariji bit će prezentirani u priručnicima. No, iako postojeća pitanja i zadaci nisu dostatni za cijelovitu interpretaciju, ipak pružaju vjeroučiteljima temeljno usmjerjenje za ispravnu interpretaciju. Uostalom, ne trebamo zaboraviti: udžbenici su za učenike. Iluzorno je stoga očekivati da će vjeroučitelj u njima pronaći sva objašnjenja, naputke, poticajna pitanja itd.

4. KAKO KORISTITI UDŽBENIKE

Kako koristiti udžbenike? Postoje prilično velike razlike između novih i starih udžbenika. Dosada se vjeronaučni rad najčešće temeljio na biblijskim tekstovima. I u interpretaciji tih tekstova vjeroučitelji su pomalo stekli određenu rutinu i sigurnost. Sada nam novi udžbenici nude i mnoge druge sadržaje. Iako u mnogima prevladavaju biblijski tekstovi, ipak u gotovo svima ima dosta vjeronaučnog teksta, te mnogo likovnih priloga (a nema detaljnog metodičkog instrumentarija!).

Nadam se da te promjene neće značiti zastoj, osiromašenje, već da će biti poticaj za još veću kreativnost i bogatstvo.

4. 1. Testovi u udžbenicima

Tekstovi koji se nalaze u udžbenicima jesu tekstovi pisani ponajprije za učenike. To znači da bi učenici trebali

komunicirati s tim tekstovima. U izboru metodičkih postupaka potrebo je međutim izbjegavati stereotipnost i predvidljivost.

Tekstove mogu čitati vjeroučitelj/vjeroučiteljica, učenici (pojedinačno, u paru, u manjim skupinama, jedan za cijeli razred, naizmjenično jedan pa drugi). Tekstove je dobro međutim, i pripovijedati (treba razlikovati pripovijedanje i predavanje!). Mislim ponajprije na duže biblijske tekstove (kao što su tekstovi o izraelskom oslobođenju u 6. razredu, ili iz povijesti u 7. razredu). Vjeroučitelj može cijeli tekst ispri povjediti, ili se pak može kombinirati pripovijedanje i čitanje.

U izboru metodičkih pristupa važno je izabrati one koji najbolje odgovaraju naravi teksta i konkretnom razredu. U svakom slučaju vjeroučitelj treba

Prendić i župnik Tičić potpisali su povelju o blagoslovu zvona, na kojem su upisana imena darovatelja, lik Bezgrešnog začeća BDM i stih «Slava

Višnji Bogu i mir na zemlji ljudima dobre volje». Promjer zvona je 390 mm, težina 35 kg, ton 'ha', a izliven je u poduzeću 'Feniks Žalec' u Sloveniji.

»Marija, je slika i put Crkve i uzor Kristova učenika, jer je svoje srce temeljito otvorila Bogu i posve se predala u službu ostvarenja Božjeg plana. Riječ Božju trebmo ostvarivati u svakodnevnom životu, poput nje, žene i majke, koja je s Isusom i sv. Josipom živjela tvrdi nazaretski život, no sa sviješću da je Bog s njima mogli su ostvariti ono što je Bog htio, ne za ono doba, nego za čovječanstvo.«

Iz Nadbiskupove homilije na Piškeri, 2003.

Ovogodišnje hodočašće karakterizirala je još jedna posebnost. Na putu prema Piškeri brodovi su stali kod otoka Borovnika, a hodočasnici su se, predvođeni župnikom, pomolili za don Srećka Lovretića, porijeklom s Molata, kojeg su 1942. g. u trideset i prvoj godini života ubili partizani, potopivši ga s brodom vezanog za jarbol. Obilježavajući 60. obljetnicu njegove pogibije, što će na putu za Piškeru hodočasnici činiti i svake sljedeće godine, u spomen na žrtvu svećenika, na mjesto mučkog ubojstva vjernici su u more bacili ruže i vijenac, »znak

neprolaznog vijenca slave kojim je okrunjen u vječnosti», kako reče don D. Tičić, a mons. Prendić je rekao da je žrtva don S. Lovretića sjeme novog života koje donosi velike plodove. Cijeli slučaj zauzeto je istraživao saljanin Vinko Buturić, koji se zahvalio Josipu Biliću i njegovoj obitelji, tadašnjem partizanskom funkcionaru, koji je službenim potvrđdama dokazao čin i lokaciju ubojstva, potvrđujući argumentiranost Buturućevih pretpostavki da je upravo na jugu uvale Borovnika bilo mjesto tragične pogibije don S. Lovretića.

Crkva 'Male Gospe' sagrađena je 1560. g., doprinosom saljskih i zadarskih ribara zbog vjerskih potreba brojnih ribara i trgovaca. Crkva je imala posebnog kapelana koji je bio ribar tovariš, i uzdržavao se ribolovom, a od 19. st. brigu o njoj vodi saljski župnik. Nakon stoljeća redovnog bogoslužja, 1939. g. u njoj je zadnji put održana misa. U Drugom svjetskom ratu bila je bolnica za ranjenike, a o spomenu na te žrtve svjedoči i hodočasnik na Piškeru, kaljanin Janko Franov, čija je sestra 1942. g. u konvoju izbjeglica, u leutu s osamdeset žena i djece, napadom iz zraka poginula, a majka je bila ranjena, s povjerenom skribi o jednom drugom preživjelom djetetu. Nakon rata crkva je zaštićena kao spomenik kulture.

Za proslave 1000. obljetnice prvog pisanog spomena ribarstva u Hrvata, koja se u Salimu obilježava od 1995. g., crkvu je 1993. g. blagoslovio zadarski nadbiskup mons. Marijan Oblak, a obnovljena je i uređena za bogoštovlje velikim zalaganjem tadašnjeg saljskog župnika, pokojnog don Tita Šarina, koji je prije deset godina i pokrenuo srpanjsko hodočašće «Kraljici ribara» u Kornatskom otočju, sigurnom sidrištu ribarskih brodova, turističkih jedrilica i utočištu vjerničkog puka.

Ines Grbić

Skroza, koji predvodi crkveno pučko pjevanje u Šepurini. Koncert je završio zajedničkim pjevanjem izvođača i publike drevnih marijanskih litanija, koje su predvodili pjevači iz Sestrinja. U dupkom ispunjenoj crkvi sv. Donata, među brojnim posjetiteljima, koncertu, jedinstvenom takve vrste u nas, na kojem se predstavlja originalna starohrvatska liturgijska baština kroz stare liturgijske tekstove na drevnim glagoljaškim napjevima, nazočili su i zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenda,

akademik Jerko Bezić i drugi uglednici zadarskog kulturnog i javnog života.

Izvorno hrvatski fenomen, glagoljaško bogoslužje, u povijesti je odigrao važnu ulogu u očuvanju nacionalnog identiteta Hrvata na Jadranu i najstariji je europski primjer inkulturacije rimske liturgije, a Hrvati su jedini katolički narod na svijetu koji je prije II. Vatikanskog koncila imao povlasticu slavljenja rimskog obreda na narodnom jeziku.

Ines Grbić

HODOČAŠĆE NA PIŠKERU I BLAGOSLOV ZVONA

U subotu 26. srpnja, jedanaestu godinu zaredom, više stotina vjernika župe Salis, Dugootičkog dekanata i cijele Zadarske nadbiskupije, te brojni gosti i turisti hodočastili su starodrevnoj crkvi 'Porodenja Marijina' u mjestu Piškera na otoku Jadro u Kornatskom otočju. S gata zadarske rive u pet sati ujutro, na petosatnu hodočasničku plovidbu s vjernicima gradskih župa krenuli su brodovi 'Bačvica' i 'Tornado', a u Salima na Dugom otoku Zadranima se pridružio brod 'Šangulin' s brojnim otočanima, predvođenih saljskim župnikom don Dariom Tičićem i domaćim sinovima don Srećko Frka Petetićem i don Zdenkom Milićem, hodočasteći svetištu «Kraljice ribara», kako je u pozdravnoj riječi na Piškeri rekao župnik Tičić, u čast Male Gospe i spomen na brojne naraštaje saljskih ribara koji su u crkvi «tražili utjehu u Riječi Božjoj i snagu u Kruhu života».

Svečano misno slavlje predvodio je zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenda, u koncelebraciji s don D. Tičićem, spomenutim svećenicima, don Emilom Bilaverom i don Antonom Skračićem, a započelo je blagoslovom zvana, kojeg su darovali zaručnici Eva Marinković i Miroslav Horvat, i prvo je u povijesti te

crkve za koju mons. Prenda reče da je «svjedokinja povijesti i vjere, bdijući nad tim dijelom Zadarske nadbiskupije i arhipelagom koji ima mnogo Marijinih crkava», no ipak je posebna, jer je izraz vjere ondašnjih saljskih ribara, svećenika i puka, koji su znali da je Marijina prisutnost jamstvo opstanka i napretka».

U propovijedi je mons. Prenda pozvao vjernike da se otvore Kristu, jer po njemu čovjek ostvaruje pravi odnos s Bogom i čovjekom, kao Marija, koja je slika i put Crkve i uzor Kristova učenika, jer je «svoje srce temeljito otvorila Bogu i posve se predala u službu ostvarenja Božjeg plana», te da Riječ Božju ostvarujemo u svakodnevnom životu, poput nje, «žene i majke, koja je s Isusom i sv. Josipom živjela tvrdi nazaretski život, no sa svješću da je Bog s njima mogli su ostvariti ono što je Bog htio, ne za ono doba, nego za čovječanstvo».

Na kraju misnog slavlja, koje su pjevanjem tradicionalnih crkvenih napjeva uzveličali korišti i saljski župni zbor, pod vodstvom s. Danke Žaper, s. Terezije Pervan i Zrinke Grbin, mons.

napustiti duga čitanja iz katekizma, udžbenika ili drugih izvora. Čitanje može biti previše dosadno, monotono i prebrzo, te se gubi vrijeme ukoliko ne dopustimo učenicima da budu samostalni i spontani. Daleko je bolje, na primjer, ako vjeroučitelj pripovijeda povijest Crkve sa svim zanimljivim događajima i crticama (što je osobito važno u 7. razredu) negoli da čita, ili pak suhoparno iznosi povijesne činjenice.

Prije odabira metodičkog postupka važno je postaviti pitanje o tome što želimo postići u susretu s nekim tekstom. Metodički postupak snažno je uvjetovan sadržajem i ciljem koji želimo postići:

- Želimo li posredovati mnoštvo novih informacija o nekoj temi, u kratko vrijeme? (mogući postupci: predavanje uz demonstraciju /dijapozitivi, fotografije.../, pripovijedanje...)

- Želimo li da se učenici osobno susretnu s nekim biblijskim ili nebiblijskim tekstom u cilju njihova dubljeg uživljavanja, identificiranja i razumijevanja teksta? (mogući postupci: interpretativno čitanje nakon kojega slijedi zajednički razgovor o tom tekstu...)

- Želimo li da učenici meditiraju nad nekim tekstom? (mogući postupci: čitanje teksta uz promatranje neke reprodukcije...)

- Želimo li da učenici na temelju nekog teksta razgovaraju, tj. da iznose osobna iskustva na određenu temu o kojoj se govori u tekstu? (mogući postupci: čitanje /pojedinačno, u paru, ili u manjoj skupini/ i razgovor na temelju poticajnih pitanja...)

- Želimo li da učenici zauzmu kritički stav prema nekoj temi? (mogući postupci: usmjereno čitanje: učenike se-podijeljene na manje skupine-poziva da sakupi dokaze u korist i protiv ciljeva teksta. Glasnogovornici skupina brane

pojedina stajališta, a zatim slijedi rasprava u razredu...)

- Želimo li da u tekstu pronađu odgovore na postavljena pitanja/probleme? (mogući postupci: pojedinačno čitanje, ili čitanje u manjim skupinama i traženje odgovora na prije postavljena pitanja; ili metoda upitnika, uskličnika i strelica...)

- Želimo li da se na temelju pročitanog teksta izraze: scenski, likovno, pismeno, usmeno...? (mogući postupci: bibliodrama, slobodni prijevod, pisanje novih prispodobi, različite preinake biblijskih tekstova....)

- Želimo li da izdvoje glavnu ideju /tezu sadržanu u tekstu? (mogući postupci: samostalno tiho čitanje s olovkom u ruci...)

4.2. Slika i fotografija u udžbenicima

U novim vjeroučnim udžbenicima grafičko-likovno oblikovanje mnogo je bogatije i privlačnije za djecu. Izbor fotografija i ilustracija aktualniji je i rječitiji današnjim naraštajima. Mnogobrojni likovni prilozi omogućuju dublje uživljavanje u temu, potiču osjećajne te misaone i gorovne operacije kod učenika. Sadašnji udžbenici po grafičko-likovnom uređenju mnogo su bliži ostalim školskim udžbenicima nego su to bili dosadašnji udžbenici/katekizmi.

Likovni materijal ne služi popunjavanju praznog prostora. Likovni prilozi oslobađaju učenike od jednoznačnosti riječi i potiču njihove vizualne doživljaje. Novi se sadržaj bolje shvaća, doživljava i pamti, ako je povezana riječ i slika. Nadalje, slika je nositelj sadržaja. Slika ne služi samo dekoru.

Likovni materijal možemo koristiti na različite načine: promatranje i uživljavanje, analiziranje odnosa osoba na slici, davanje naslova fotografiji/slici, razgovarati o osjećajima, očekivanjima i pitanjima

Ijudi na slici, uspoređivati sliku i tekst, opisivati sliku...

Likovni materijal možemo koristiti u svim dijelovima sata.

Slika, fotografija, dijapositiv, plakat može nam poslužiti kao *motivacija*, kao pripremna faza koja će omogućiti kvalitetniju komunikaciju s glavnim sadržajem (traženje naslova slike; zamišljanje dijaloga; opis onoga što se vidi na slici; ...).

Slika, plakat može nam poslužiti u središnjem dijelu, kao pomoć da zajedno s tekstrom bolje uočimo i razumijemo sadržaj nekog teksta (vidjeti npr. odnos između slike i teksta; zamišljanje dijaloga između prikazanih likova; identifikacija s nekim od likova te prepričavanje u npr. 1. licu itd.).

HOMILIA OCA NADBISKUPA NA EUHARISTIJSKOM SLAVLJU KATEHETSKOG DANA

Čitanja: Kol 1, 9-14; Ps 98; Lk 5, 1-11

**"Učitelju, svu noć smo se trudili, a ništa nismo uhvatili.
Ali na tvoju riječ bacit'ću mreže."** (Lk 5, 5)

Proglašena Božja riječ uvodi nas u novo razdoblje pastoralne godine. Ovdje smo okupljeni, svećenici, redovnici, redovnice, Kristovi vjernici, laici, većina vjerovjesnika u našoj Nadbiskupiji, koji će kroz ovu školsku godinu navještati Evanđelje djeci i mladima u školi i u župi. Na sreću, imamo još vjerovjesnika koji rade isti posao, osobito u ovoj Godini kateheze odraslih, no oni ovog trena nisu s nama, a u vjeri smo zajedno.

Na početku jedno pitanje za svakog od nas: 'S kakvim raspoloženjem ulazim u novu školsku i pastoralnu godinu?' To

Slika, plakat može nam poslužiti u završnom dijelu, radi ostvarivanje bolje aktualizacije, ili sinteze (ponavljanja) sadržaja koji se obrađivao na satu.

Namjesto zaključka

Nadam se da će novi udžbenici biti prihvaćeni s radošću, kao osvježenje. Iako se u udžbenicima mogu pronaći manje uspješne stranice, nadam se da vjeroučitelji neće usmjeriti svoj pogled na ono što nije dovoljno dobro, već da će sva pažnja ići prema onome pozitivnome u njima. Samo će tako i učenici moći radosno prihvati i zavoljeti te knjige te preko njih i vjeroučitelji sadržaj.

U sklopu 43. Glazbenih večeri u sv. Donatu, u subotu 26. srpnja u crkvi sv. Donata, održao se 6. po redu koncert 'Večeri hrvatske liturgijske glagoljaške baštine', na kojoj su starohrvatsko glagoljaško crkveno pjevanje izveli pučki crkveni pjevači iz Omišla na otoku Krku (Krčka biskupija), Šepurina na otoku Prviću (Šibenska biskupija) i Sestrinja na otoku Sestrunj (Zadarska nadbiskupija). Specifičnost ovogodišnjeg koncerta, kojem je urednik etnolog Livio Marijan, jest predstavljanje posve različitih oblika pjevanja unutar glagoljaškog fundusa, i to sjevernog (kvarnerskog) i južnog (dalmatinskog) tipa, koje su pjevači izvodili naizmjenice.

Pjevači iz Omišla na Krku pjevali su dijelove Mise, Večernje i druge napjeve kroz godinu na starocrkvenoslavenskom jeziku, u svom tipično kvarnerskom melosu. Istovremeno, pjevači iz Šepurina pjevali su te iste liturgijske tekstove na starohrvatskom 'Šćavetu', u svom tipično dalmatinskom, gotovo klapskom napjevu. Pjevanje tih drevnih napjeva odvijalo se uz ulaznu procesiju s feralima Velikog petka, svirkom na sopele, udaranjem šibama iz

Braćo i sestre, poslanje koje obavljamo od velike je važnosti za odgoj mlađih za Crkvu Kristovu. Htio bih danas govoriti o tri stvari: o vjerovjesnikovoj duhovnosti, o vjerovjesnikovom radu,

Nadbiskupija zadarska. Građevinske radove nadogradnje i rekonstrukcije izvodi poduzeće "Duca" iz Zadra, pod nadzorom poduzeća "Građenica" iz Dugopolja.

Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju, nastalu na bogatoj latinskoj i glagoljaškoj baštini, 1725. g. odlučio je utemeljiti zadarski nadbiskup Vicko Zmajević, a njegov naslijednik Mate Karaman 1748. g. otvorio je glagoljaško sjemenište i njegovu školu

VEČER HRVATSKE GLAGOLJAŠKE BAŠTINE U SV. DONATU

nekadašnjeg običaja 'Baraban' u Velikom tjednu, sa čegrtaljkama i zvončićima koji su najavili svečani "Tebe Boga hvalimo", kojeg su pjevali domaći pjevači iz Sestrinja. Između pjevanja čitali su se liturgijski tekstovi iz glagoljaškog Misala i hrvatskog bogoslužbenika.

Posebno je istaknuta vrijednost omišaljskog napjeva, hvalospjeva "Veličit duša moja Gospoda", gdje se u jednom retku nalaze elementi gregorijanskog korala i starog kvarnerskog dvoglasja. Važno je istaknuti da se pod svodovima sv. Donata mogao čuti i drevni "Gospodi pomiluj", kojeg su Sestrnjci obnovili nakon 40 godina za tu prigodu. Među pjevačima iz Šepurina isticali su se solisti, koji su pjevali različite napjeve čitanja kroz crkvenu godinu.

Prof. Livio Marijan istaknuo je da je glagoljaško pjevanje jedinstvena sastavica hrvatske kulture, koja ide uz bok velikim spomenicima naše nacionalne baštine, koju treba ljubomorno čuvati i njegovati. Posebno je zahvalio č. s. Valentini Marinović, prof. crkvene glazbe na Teološkom fakultetu u Rijeci, koja je predvodila pjevače iz Omišla, te gospodinu Anti

POLAGANJE TEMELJNOG KAMENA NADBISKUPSKOJ KLASIČNOJ GIMNAZIJI I BLAGOSLOV GRADILIŠTA

Gradilište Nadbiskupske klasične gimnazije u Zadru blagoslovio je u utorak 22. srpnja zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenda, te je u nazočnosti predstavnika državne, županijske i gradske vlasti s ministrom Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo Radimirom Čačićem, položio temeljni kamen za dogradnju i rekonstrukciju zgrade NKG u Zadru. Nazočne članove zadarskog prezbiterija, ravnatelje srednjih škola, učenike i uzvanike pozdravio je mons. Prenda, rekavši da ova godina, u kojoj je otvoreno i Zadarsko sveučilište, predstavlja prekretnicu u životu NKG, jer će izgradnja škole omogućiti razvoj primjerene klasične gimnazije, koja će u jednoj smjeni moći primiti i do 270 učenika. Prije pročitane povelje blagoslova gradilišta i polaganja kamenog temeljca, kojeg je 9. lipnja u Zadru blagoslovio papa Ivan Pavao II., mons. Prenda je poželio da polaznici te škole spajaju "ljudsku mudrost s evanđeoskom istinom" i svjedoče u svom životu "ljudsku i božansku učenost". Zadarski nadbiskup zahvalio je Vladi RH i resornom Ministarstvu, Županiji i Gradu na finansijskom ulaganju, čiji bi se projekt trebao realizirati u sljedećih dvadeset mjeseci, a ministru Čačiću darovao je u znak zahvalnosti i podrške projektu izgradnje Gimnazije, medalju Svetog Oca Ivana Pavla II., s njegovim likom, grbom i naznakom 25. godišnje papinske službe.

Ravnatelj NKG, mons. Joso Kokić, pozdravio je nazočne uime učenika i djelatnika najstarije odgojno-obrazovne ustanove u Zadarskoj županiji i jedne od najstarijih škola na

hrvatskom jeziku u Domovini, rekavši da su um i sâmo intelektualno znanje bez srca "hladni i nedorečeni i ne otkrivaju do kraja smisao života", a to čini "odgoj srca", koji govori o smislu čovjekova postojanja. Rekao je da djelatnici NKG-a u suradnji s roditeljima žele učenike uputiti u smislenost i ljepotu života s Bogom, odgajajući mlade ljudi na vrednotama Kristovog evanđeoskog humanizma i njegove civilizacije ljubavi koja je nadživjela sve civilizacije u povijesti, kako bi mладi pridonijeli izgradnji čovječnosti, kulture i vjere ostvarujući moto škole: 'Zajedno stvarajmo bolji svijet!'

Božidar Kalmeta, gradonačelnik Grada Zadra, izgradnju zgrade NKG smatra ulaganjem u znanost i znanje, a to je "najisplativije i najbolje ulaganje", te je u strogoj povijesnoj jezgri Grada Zadra i naraštajima koji će pohađati tu školu. Stanko Zrilić, zamjenik župana Zadarske županije, rekao je da se gradnjom NKG sije "sjeme života, vjere i nade", a ministar Čačić je mladima preporučio stjecanje klasičnog gimnaziskog obrazovanja, kao pretpostavku viđenja i življenja drugačije hijerarhije životnih vrijednosti, rekavši da se na temeljima hrama nastavlja gradnja "hrama znanja", što je budućnost Hrvatske.

Projekt nadogradnje i rekonstrukcije zgrade NKG izradilo je poduzeće "D & Z" iz Zadra, po nacrtu arhitekta Jose Grškovića. Dio zemljišta za izgradnju ustupio je Grad Zadar na temelju Ugovora o pravu građenja. Izgradnju nove zgrade financira Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo i

angažmanu, putu i kazati riječ o vjerovjesnikovom svjedočenju.

Crkveni dokumenti pozivaju nas da ponovno promislimo svoj rad i mjesto u Crkvi. Apostolsko pismo Ivana Pavla II. 'Millenio Ineunte', na kraju Jubileja i dokument naših biskupa 'Na svetost pozvani', pastoralne smjernice na početku trećeg tisućljeća, na prvo mjesto svih aktivnosti u Crkvi, stavljaju poziv na svetost. Biti svet je poziv svakog svećenika, redovnika, redovnice, vjeroučitelja, Kristovog vjernika laika. Pogledajmo sv. Pavla u poslanici Kološanima. On, apostol naroda, poručuje svojoj braći i kaže da neprestano moli za njih da se ispune spoznajom volje Božje, tj. da žive dostoјno Gospodina i posve mu ugode. A to je put svetosti! To je svetost koja će nas dovesti u kraljevstvo budućega vijeka. Sveti Otac nabrala sredstva kojima se služimo na putu svetosti: osobna i zajednička molitva, nedjeljna euharistija, sakrament pomirenja - primat milosti, poslušnost Riječi, navještaj Riječi.

Možda nam to izgleda posve poznato i tradicionalno, ali je činjenica i vaše iskustvo koje, siguran sam, nosite u sebi, jest da sâmo akademsko obrazovanje ne osposobljava da budemo vjerovjesnici, ni nas svećenike, ni redovnike ni redovnice, a ponajmanje vas Kristove vjernike laike. Vjerovjesnik koji ne moli, koji ne prima redovito sakramente, sakrament pomirenja, koji se ne hrani redovito Tijelom Gospodnjim, kojemu nedjeljna euharistija nije vrhunac i izvor duhovnog života, ne može vršiti poslanje koje mu Crkva daje.

Pitamo se danas svi, kako primamo Papinu riječ? Kako u svome životu

ostvarujemo ono što nam predlaže kao put svetosti?

Iako Sveti Otac govori o primatu milosti, mi smo pozvani uložiti sve svoje sile u navještanje. Puno puta mnoge stvari ovise i o onome koji govori. Danas smo to osjetili u radu po radionicama, pa i u izlaganju voditelja grupa. Zato vjeroučitelj ne može biti puki namještenik. Osloboди nas Gospodine od te napasti. Možda u sebi nosimo iskustvo učenika koji kaže Isusu da su se puno trudili, a nisu ništa ulovili. Nisu naš rad i zalaganje nešto jednostavno i lagano. Ali naš angažman, rad i trud su uvijek povezani s Isusovim riječima da bez njega ne možemo ništa učiniti. Započnimo ovu školsku godinu riječima Šimuna Petra 'Gospodine, na tvoju riječ bacit ću mrežu'.

Odakle vjeroučitelj crpi snagu za svoj rad i poslanje? Od Božje Riječi i euharistijskog kruha. Samo Bog, njegova riječ i njegovo tijelo, dat će nam svima dovoljno snage da usprkos problemima i teškoćama vršimo s radošću i plodno svoje poslanje.

Glede vjerovjesnikovog svjedočenja: vjeroučitelj je uvijek i svjedok. Navjestitelj je jer je svjedok. Današnji svijet ima potrebu vidjeti znakove vjere. Tu potrebu imaju svi naši vjernici, zato smo svi potrebni svakodnevnom obraćenju.

Braćo i sestre! Živimo jedan osjetljivi trenutak našeg društva i naše Crkve. Postoji jedan paradoks. Mi smo katolička zemlja, ali, to se ne bi reklo u javnosti, ne osjeća se to u medijima. Nije to često puta ni na ulici. Puno je prigovora, neopravdanih, ali i opravdanih. Na nama je da se uvijek pitamo, o onome što reče sv. Petar u svojoj poslanici: 'Znamo da će biti objeda, kleveta, ali braćo, ako to

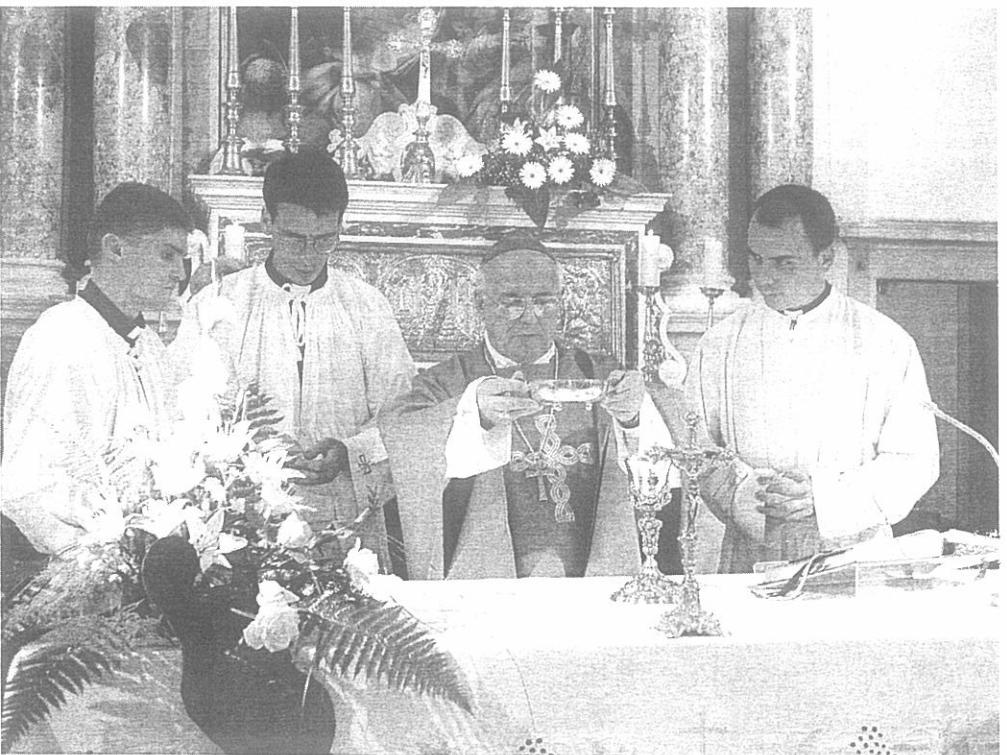

bude radi zla, ako to dolazi iz mržnje, neka bude bez temelja', znači neka se ne nalaze razlozi u našem nastupanju, našoj riječi, životu i vladanju. Budimo svjedoci, i time ćemo, ako ne začepiti usta, biti svjedoci istine koja je često puta pritisnuta, ali nikad pobijeđena.

Uvijek dolazi do svoga vremena i do svoje afirmacije. Bdijmo nad svojim vladanjem, svojim riječima, nastupima. Znajmo se priznati grješnima. Pogledajmo Petra iz današnjeg Evangelijskog: 'Idi od mene Gospodine, grešan sam', jer je duboko svjestan

svoje stvarnosti, ali Isus mu odgovara: 'Ne boj se! Od danas ćeš loviti ljudе'.

Eto nam odgovora na sva pitanja koja nas muče u našem radu i možda ljudski gledano, neuspjehu. Zato uđimo u novu školsku godinu ohrabreni ovim Kristovim riječima. Neka Marija, Majka Crkve, koja je u svom srcu čuvala i u punini živjela riječ, koja je unutar Crkve neprestano nazočna, neka nas pouči kako biti učitelj i svjedok, kako biti vjeran i kako sve dati Gospodinu Bogu. Znajmo često odgovoriti "neka mi bude po riječi tvojoj!" Amen.

Nadbiskup predvodi misno slavlje na kojem je podijelio Službu akolitata našim bogoslovima, u Ninu, 22. 07. 03.

postali svjetlo braći i sestrama s kojima živimo.

Mons. Jurić je predstavio povijest štovanja Gospe od strane Karmelskog reda i pozvao vjernike na nošenje škapulara i škapularske medaljice s likom Presvetog Srca Isusovog i Majke Božje, sakramentalija koje su i vjernici u Turnju mogli nabaviti, svjedočeći predanje i posvetu Majci Božjoj.

Nakon mise uslijedila je procesija kroz mjesto s križem, barjacima i Gospinim kipom, kojeg je na postolju u pratnji baklji nosilo šest mladića. Pjevanjem pučkih pjesama pod vodstvom

župnog zbora i s. Ladislave Kamber, dostojanstvenim i pobožnim hodom brojni vjernički puk (koji se duhovno pripravio i trodnevnicom pod vodstvom don Grge Sikirića) odgovorio je pozivu mons. Jurića da ophod bude znak odlučnijeg hoda za Majkom, jer kad "dijete slijedi Majku, sigurno je i nije na krivom putu. Idimo odlučno za Gospom, našom Učiteljicom, koja će nam najbolje pokazati kamo krenuti i životu i kako ugoditi Bogu".

Ines Grbić

PODJELA AKOLITATA U NINU

Na blagdan sv. Ilike u nedjelju 20. srpnja na misnom slavlju u crkvi sv. Anselma u Ninu, kojeg je predvodio zadarski nadbiskup mons. Ivan Prendić u koncelebraciji s ninskim župnikom don Šimom Kevrićem i fra Anselmom Stulićem, mons. Prendić uveo je u službu akolita, koja prethodi đakonatu, trojicu bogoslova zadarske nadbiskupije: Vjekoslava Đapića iz župe sv. Filip i Jakova, studenta pete godine Bogoslovije u Rijeci, Daria Mataku iz župe Ražanac i Ivana Rončevića iz župe Bezgrešno začeće BDM u Zadru, koji su završili petu godinu studija Bogoslovije u Zagrebu.

U propovijedi je mons Prendić rekao da je važna spoznaja i svijest da je Bog naš pastir i vođa u "svijetu u kojem vladaju veliki naštrb malih, bogati nauštrb siromašnih" i da se brine i vodi

svakog pojedinca i Crkvu. Govoreći o potrebi vodstva pastira za stado Crkve, zadarski nadbiskup je rekao da Bog neprestano poziva osobe koji će ga pratiti potpunim predanjem u "službi Bogu, nepodijeljenih vremenom, osjećajima i snagom", te služenju braći ljudima, kako bi se ostvarivalo zajedništvo klera i laikata, a Crkva "disala na oba plućna krila".

Pozivajući na molitvu za akolite i nova duhovna zvanja, mons. Prendić je rekao da i Nin, nekadašnje sjedište biskupa čija katedrala "pamtii brojna ređenja", podari Crkvi osobe koje će se odazvati Božjem pozivu na korist Crkvi i narodu.

Ines Grbić

PROSLAVA BLAGDANA GOSPE KARMELESKIE U TURNU

Blagdan Gospe Karmelske i zavjetni dan svečano je proslavljen u istoimenoj župi u srijedu 16. srpnja u Turnju, središnjim misnim slavljem koje je predvodio splitsko-makarski nadbiskup u miru mons. Ante Jurić, u koncelebraciji s turanskim župnikom don Marinom Ninčevićem i deset svećenika zadarske nadbiskupije. Više stotina hodočasnika, štovatelja Gospe Karmelske, župljana i gostiju, okupljenih u dvorištu župne crkve Gospe od Karmela iz 15. st., gdje je bio izložen kip Gospe Karmelske, pozdravio je župnik Ninčević, rekavši da još uvijek odjekuju riječi Svetog Oca koji je pozvao na naslijedovanje Marije čiji je život primjer uzvišene škole života u kojoj se odgajaju apostoli svih vremena.

Nadbiskup splitsko-makarski u miru, mons. Ante Jurić, predvodi slavlje u Turnju, 16.07.2003.

"Trenutak je naše odluke! Posvetimo se Gosi kao Majci i oduprimo se javnom nemoralu!", poručio je mons. Jurić, upućujući molitvu Gosi Karmelskoj da

U uvodnoj riječi mons. Jurić je rekao da okupljeno vjerničko mnoštvo svjedoči o živoj ljubavi prema Majci Mariji, čašćenoj brojnim nazivima, jer je na svijet donijela izvor milosti, Krista, i sinovskom pouzdanju u Gospu čiji smo zagovor osjetili puno puta u osobnim životima i životu naroda.

U propovijedi je predvoditelj slavlja pozvao vjernike na odlučnost u borbi protiv zla i nenasjedanju trenutnim vremenskim užicima, navodeći drogu, alkoholizam, pornografiju, blud, nerad i psovanje nemoralnim životom koji udaljuje od Boga, a brojne pojave, usmjerene protiv bračnog i obiteljskog života i pogubne za egzistenciju čovjeka, pokušavaju se i legalizirati.

nas štit od nasrtaja zla i dâ nam snage biti na Božjoj strani, "pa i kad trebamo trpjeti i biti izrugani za vjernost Božjem zakonu", kako bismo se sačuvali i

O D R E D B E

XXVII. KATEHETSKI DAN ZADARSKE NADBISKUPIJE

Nadbiskupski ordinarijat
Broj: 1779/2003.

Zadar, 23. srpnja 2003.

Svim župnim uredima , vjeroučiteljima i vjeroučiteljicama Nadbiskupije zadarske

Draga braćo i sestre!

S radošću Vas pozivam na XXVII. KATEHETSKI DAN ZADARSKE NADBISKUPIJE koji će se održati u četvrtak, 4. rujna 2003., u prostorijama župe Uznesenja BDM na Belafuži, prema slijedećem

program:

9,00 – Nadbiskupova uvodna riječ

9,15 – Predavanje:

Dr. Ružica Razum – *Doprinos novih vjeroučiličnih udžbenika kvaliteti nastave vjeroučilične nastave*
- Rad u skupinama

11,30 – Odmor

12,00 – Osrvt na rad u skupinama

12,30 – Razno

13,00 – Euharistijsko slavlje

Nakon Misnog slavlja zajednički objed u hotelu.

Do skorog susreta, sve Vas u Gospodinu pozdravljam.

+ Ivan, v. r.
nadbiskup

«Crkveni dokumenti pozivaju nas da ponovno promislimo svoj rad i mjesto u Crkvi. Apostolsko pismo Ivana Pavla II. 'Millenio Ineunte', na kraju Jubileja i dokument naših biskupa 'Na svetost pozvani', pastoralne smjernice na početku trećeg tisućljeća, na prvo mjesto svih aktivnosti u Crkvi, stavljaju poziv na svetost. Biti svet je poziv svakog svećenika, redovnika, redovnice, vjeroučitelja, Kristovog vjernika laika.»

Iz Nadbiskupove homilije na Katehetskom danu

KATOLIČKI SEMINAR O. JAMESA MANJACKALA

Broj: 1835/2003.

Zadar, 11. kolovoza 2003.

Svim župnim uredima u Zadarskoj nadbiskupiji

Katolički seminar pod vodstvom o. Jamesa Manjackala održat će se u sportskoj dvorani Jazine u Zadru, od četvrtka 18. rujna do nedjelje 21. rujna, po sljedećem rasporedu:

- 18. i 19. rujna, od 17 do 22 sata
- 20. rujna, od 9 do 13 sati i od 16 do 21 sat
- 21. rujna, od 16 do 21 sat.

Karte koje su polaznici kupili za seminar koji je bio najavljen krajem srpnja, a koji se odgodio zbog zdravstvenih razloga o. Jamesa, vrijede za seminar koji će se održati po nevedenim terminima.

Pozdrav u Kristu!

+ Ivan, v. r.
nadbiskup

PAPIN DAN – 25. OBLJETNICA PAPINA PONTIFIKATA

Broj: 2077/2003.

Zadar, 11. rujna 2003.

Braćo i sestre!

Ove godine slavimo 25. obljetnicu pontifikata Svetoga Oca Pape Ivana Pavla II. U nedjelju, 26. listopada 2003. proslavit ćemo Papin dan koji se ove godine slavi u znaku zahvalnosti Bogu za njegovo služenje Crkvi i za njegov život. Posebno, također, želimo ga proslaviti povezani sa Svetim Ocem, noseći još uvijek duboke i žive dojmove s njegova posjeta Hrvatskoj i našem Zadru. Stoga **određujem da svi svećenici, redovnice i vjeroučitelji laici obrade u tjednu od 19. do 26. listopada o. g. Teme za katehezu povodom 25. obljetnice pontifikata Ivana Pavla II.**, kako ih donosi ovaj Vjesnik Zadarske nadbiskupije, br. 7-8/2003., pod *Pastoralni prilog*, str. 336-338.

Pozdrav u Gospodinu.

+ Ivan, v. r.
nadbiskup

VIJESTI I DOGAĐAJI**PREDSTAVLJANJE DOKUMENTARNOG FILMA "SVETI OČE"**

Dokumentarni filmovi "Sveti Oče", o pastirskom posjetu pape Ivana Pavla II. Zadru 9. lipnja 2003. g. i dokumentarnog filma "Alessandro III. Pont.", o posjetu pape Aleksandra III. 1177. g. Zadru, scenarista i redatelja Vlade Zrnića, predstavljeni su u četvrtak 24. srpnja 2003. g. u dvorištu Sjemeništa "Vicko Zmajević" u Zadru.

U pozdravnoj riječi zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenda je rekao da bi se o velikom događaju 9. lipnja moglo puno govoriti, no najbolje je pustiti "da film govori. Ono što će biti prikazano nije nešto izvan nas, nego je dio nas i živi u nama. Vrijeme koje živimo postaje Papinog dolaska je vrijeme pohranjivanja papinih riječi u nama i razmišljanja o njima", te je pročitao pismo kojeg je o. dr. Stjepan Krasić, predavač povijesti na dominikanskom sveučilištu 'Angelicum' u Rimu, uputio 10. lipnja, izražavajući duboke dojmove o doživljaju Papinog boravka u Zadru.

Od desetak sati snimljenog radnog materijala, četrdesetminutni film "Sveti Oče" prikazuje scene pripremnih radova postavljanja pozornice, izrade jedra i jarbola, dolazak hodočasnika na Forum u rano maglovito jutro na

Duhovski ponedjeljak, te sâm liturgijski program "Slavije Šestog časa", s izvadcima govora zadarskog nadbiskupa mons. Ivana Prende i pape Ivana Pavla II.

Snimatelji filma su Boris Poljak, Paško Bačić, Dražen Travaš i Tomislav Krnić, glazbu je odabrala Olja Dubrova, a montaža je rađena u studiju društva "Urban Jungle" u Splitu. Producent filma je Miho Zrnić Marinović. Želja je i namjera autora filmova da se predstave na Filmskim festivalima religioznog karaktera koji se održavaju u svijetu. Vlado Zrnić je završio Akademiju Belle arti u Veneciji. Voditelj je odsjeka vizualne komunikacije na Likovnoj akademiji u Splitu.

U petnaestminutnom dokumentarnom filmu "Alexssandro III. Pont.", u kojem se prikazuje autentični izvještaj kardinala Bossona o posjetu Aleksandra III. Zadru, koji je u svom originalnom zapisu, samo za potrebe ovog filma, snimljen u biblioteci 'Richardiana' u Firenzi, o crkvenim, političkim i društvenim prilikama u 12. st., te o značaju tadašnjeg Papinog boravka u Zadru, govore mons. Eduard Peričić, dr. sc. Mladen Ančić i akademik Ivo Petriccioli.

Ines Grbić

PAPA MLADIMA O MARIJI

"Marija je zora koja prethodi izlasku Sunca pravde, Krista našega otkupitelja. Svojim "da" u Navještenju, otvarajući se potpuno Očevoj namisli, Ona je prihvatala i omogućila Sinovljevo utjelovljenje. Prva od učenika, svojom neprimjetnom prisutnošću pratila je Isusa do Kalvarije, te je podupirala nadu apostola u iščekivanju uskrsnuća i Pedesetnice. U životu Crkve i dalje je otajstveno Ona koja prethodi Gospodinovu dolasku. (...) Presveta Marija neka vas pouči, dragi mлади, u razlikovanju volje nебеског Оца о vašim životima. Neka vam priskrbi snagu i mudrost da možete govoriti Bogu i govoriti o Bogu. Svojim primjerom neka vas potakne da u novome tisućljeću budete navjestitelji nade, ljubavi i mira."

(Iz poruke mladima za XV. svjetski dan mlađeži 2000.)

* * *

Euharistijsko slavlje u Gospinoj crkvi u Piškeri na Kornatima, srpanj, 2003.

IMENOVANJA

1. Mons. Šime Perić razriješen je službe župnika Bezgrješnog začeća BDM, Zadar-Puntamika i imenovan župnikom župe Bl. Alojzija Stepinca, Zadar-Bili Brig (br. 1674/2003.)
2. Don Igor Ikić razriješen je službe župnika župe Bl. Alojzija Stepinca, Zadar-Bili Brig i imenovan župnikom Obrovca i Medviđe (br. 1675/2003.)
3. Don Emil Bilaver razriješen je službe župnika Obrovca i Medviđe i imenovan župnikom župe Bezgrj. začeća BDM, Zadar-Puntamika (br. 1676/2003.)
4. Don Stanko Grubić imenovan je župnim vikarom župe Bl. Alojzija Stepinca, Zadar-Bili Brig (br. 1677/2003.)
5. Don Josip Radić imenovan je župnim vikarom u Benkovcu i župama Bruška, Korlat, Popovići i Rodaljice (br. 1697/2003.)
6. Don Čedomil Šupraha razriješen je službe župnika *in solidum* u Benkovcu i imenovan župnikom (br. 1698/2003.)
7. Don Alojzije Knežević razriješen je službe su-župnika u Benkovcu i bukovačkim župama i imenovan župnikom Silbe i Premude (br. 1700/2003.)
8. Don Josip Lenkić razriješen je službe župnika Silbe i Premude i imenovan župnikom župe Gorica-Raštane (br. 1701/2003.)
9. Don Mario Soljačić razriješen je službe župnika Sv. Šime-Zadar i Crnoga i imenovan župnikom Preka i Sutomišćice (br. 1702/2003.)
10. Don Boris Pedić razriješen je službe župnika Zemunka i Galovca i imenovan župnikom župe Sv. Šime u Zadru (br. 1703/2003.)
11. Don Pavao Šindija razriješen je službe sužupnika u župi Zadar-Puntamika i imenovan župnikom Zemunka i Galovca (br. 1704/2003.)
12. Don Damir Jurić razriješen je službe župnika Gorice-Raštana i imenovan župnikom Ražanca (br. 1705/2003.)
13. Don Ivo Dovođa razriješen je službe župnika Vira (br. 1706/2003.)
14. Fra Ivo Peranić OFM razriješen je službe župnika župe Srca Isusova, Zadar-Voštarnica (br. 1742/2002.)
15. Fra Ante Kekez OFM razriješen je službe župnog vikara u župi Srca Isusova, Zadar-Voštarnica (br. 1743/2003.)
16. Fra Veseljko Grubišić OFM imenovan je župnikom župe Srca Isusova, Zadar-Voštarnica (br. 1744/2003.)
17. Fra Diego Diklić OFM imenovan je župnim vikarom u župi Srca Isusova, Zadar-Voštarnica (br. 1745/2003.)
18. Don Josip Lenkić imenovan je kancelarom Zadarske nadbiskupije (1747/2003.)
19. Gđica Ines Grbić imenovana je voditelicom Dobisništva Glasa koncila u
20. Don Vinko Šolaja razriješen je službe župnika Vrgade (br. 1750/2003.)
21. Don Nikola Tokić razriješen je službe župnika Banja, Dobropoljane i Ždrelca i imenovan župnikom Vrgade (br. 1751/2003.)
22. Don Zvonimir Čorić imenovan je župnikom Banja, Dobropoljane i Ždrelca (br. 1752/2003.)
23. Fra Božo Sučić TOR razriješen je službe upravitelja župe Preka i Sutomišćice (br. 1786/2003.)

24. Don Stjepan Vinko razriješen je službe župnika Ražanca i imenovan župnikom Vira (br. 1787/2003.)
25. O. Mario Fundak imenovan je župnikom Posedarja, Podgradine i Islama Latinskog (br. 1808/2003.)
26. O. Dominik Byblewski imenovan je župnim vikarom u župama Posedarje, Podgradina i Islam Latinski (br. 1809/2003.)
27. Don Srećko Petrov, ml., razriješen je službe župnika Smilčića i Islama Latinskog i imenovan župnikom Crnoga (br. 1818/2003.)
28. Don Jure Zubović imenovan je župnikom Smilčića (br. 1819/2003.)
29. O. Ivo Topalović SVD razriješen je službe župnika Dikla, Petrčana i Kožina (br. 1820/2003.)
30. O. Ryszard Reikowsky SVD razriješen je službe župnog vikara Dikla, Petrčana i Kožina i imenovan župnikom tih župa (br. 1821/2003.)
31. Gosp. Elvis Knežević imenovan je pastoralnim suradnikom u župi Bl. Alozija Stepinca, Zadar-Bili Brig (br. 1822/2003.)
32. Gosp. Domagoj Kelava imenovan je suradnikom u Nadbiskupskom ordinarijatu (br. 1824/2003.)
33. O. Josip Galić SVD imenovan je župnim vikarom u župama Diklo, Petrčane i Kožino (br. 1832/2003.)

Sveta misa u ribarskoj crkvi posvećenoj Blaženoj Djevici Mariji, otok Jadro, Kornati srpanj, 2003.

Papine molitve i misli o Blaženoj Djevici Mariji

Molitva

O Marijo,
zvijezdo novog svijeta,
Majko živih,
povjeravamo ti stvar života:
pogledaj, o Majko, beskrajan broj
djece kojima je zabranjeno roditi se,
siromaha kojima je onemogućeno živjeti,
ljudi i žena žrtava nečovječnog nasilja,
starih i bolesnih ubijenih ravnodušnošću
ili lažnim sažaljenjem.
Učini da oni koji vjeruju u tvoga Sina
znaju smjelo i s ljubavlju navijestiti
ljudima našeg vremena
Evanđelje života.
Isprosi im milost *da ga prime*
kao uvijek novi dar,
radost da ga sa zahvalnošću slave
kroz čitav svoj život
i hrabrost da za *nj* svjedoče
djelotvornom upornošću, da bi izgradili
zajedno sa svim ljudima dobre volje
civilizaciju istine i ljubavi,
na hvalu slave Boga stvoritelja i ljubitelja
života.

(Evangelium vitae)

MARIJI, MAJCI BOŽANSKE MILOSTI,
povjeravam novo proljeće zvanja. Tebi se utječem Majko Crkve, tebi, koja si
svojim: "Neka mi bude!" otvorila vrata Kristove nazočnosti u svijetu,
u povijesti, u dušama, prihvaćajući u poniznoj šutnji
i posvemašnjoj predanosti poziv Svevišnjega.
Učini da mnogi mladi znaju još danas zamijetiti poziv tvog Sina: "Slijedi me!"
Učini da pronađu hrabrosti napustiti svoje obitelji, svoja zanimanja, svoje
zemaljske nade i slijediti Krista na putu što ga je on zacrtao.
Raširi svoju majčinsku ruku nad misionarima raspršenima po cijelom svijetu,
nad redovnicima što pomažu stariim, bolesnim, zapriječenim, siromasima,
nad onima što su se posvetili poučavanju,
članovima svjetovnih udruga,
tim šutljivim kvascima dobrih djela,
nad onima koji u klauzuri žive od vjere i ljubavi
i mole za spasenje svijeta.

- Pojedine teme iz Papinih pisama mladima za Svjetski dan mladih koje izaberete možete potražiti u Vjesniku Zadarske Nadbiskupije i o njima govoriti
- Papa u Solinu 1998. godine

(Literatura: *Prijeći prag nade* str. 137-141. i spomenuta Papina pisma mladima)

VII. PAPA I MASS-MEDIJI

- Mediji znakovi vremena i divni Božji darovi
- Svjetski dan sredstava društvenog priopćavanja slavi se od 6. Svibnja 1967. g. – progovoriti o njegovim porukama, sadržaju i temama
- Mass-mediji moderna propovjedaonica – kako ih upotrijebiti u novoj evangelizaciji – što o tome kaže Papa
- Sva Papina putovanja – slikovito prikazana u Katoličkom tjedniku (str.22-23).
- Može se progovoriti i o novoj evangelizaciji – iz knjige *Prijeći prag nade* str. 127-134.
- Kao i o Misijskom danu

(Literatura: Ivan Pavao II. *Prijeći prag nade*, Katolički tjednik: Godina II. br. 24. str. 17-19; 22-23., Papine poruke uz svjetski dan društvenih komunikacija u izdanju HBK – Odbor za sredstva društvene komunikacije, KS, Zagreb i u Vjesniku Zadarske Nadbiskupije; Enciklika *Redemptoris missio*)

VIII. PAPA U ZADRU - Događaj i poruka

- Angažman Zadarske Crkve u svekolikoj pripremi Papina pohoda gradu Zadru
- Događaj i poruka koja će se pamtit i ostati kao trajno nadahnuće za svakoga vjernika
- Forum – susret s Papom – slika našeg zajedništva i zajedništva s Petrovim nasljednikom

Napomena: Pored navedene literature, koja se može, dakako, proširiti, za plodan stvaralački rad neophodno je potreban još i odgovarajući izbor raznolikog materijala i pomagala kao što su: dokumenti, tekstovi, fotografije, dijapositivi, plakati, upitnici, razni audiovizualni mediji i drugo što zahtjeva dotična tema i sadržaj kateheze.

Ovo su samo idejne i poticajne teme, mogu se, dakako, odrediti i još druge tematske cjeline što je ostavljeno inicijativi i stvaralačkoj domišljatosti samih vjeroučitelja i kateheta.

Po želji našeg Oca Nadbiskupa, svakako, treba u školi s djecom i sa srednjoškolcima te na župi s mladima i s roditeljima održati prigodnu katehezu o Papi - Svetom Ocu Ivanu Pavlu II. prigodom 25. godišnjice Njegova pontifikata. A iskoristimo mjesec listopad, koji je upravo pogodan za to.

*Tematske cjeline za prigodnu nastavnu jedinicu ili župnu katehezu sastavio
mr. don Gašpar Dodić, predstojnik Katehetskog ureda Zadarske Nadbiskupije.*

OBAVIESTI

Povjerenstvo za pastoral obitelji Zadarske nadbiskupije

TEČAJ PRIPRAVE ZA BRAK u 2003./2004.

2003.	Rujan: 12., 19., 20. Listopad: 10., 17., 18. Studen: 14., 21., 22. Prosinc: 5., 6., 13	2004.	Siječanj: 16., 23., 24. Veljača: 13., 20., 21. Ožujak: 12., 19., 20. Travanj: 16., 23., 24. Svibanj: 14., 21., 22. Lipanj: 11., 18., 19.
-------	---	-------	---

Priprava za brak počinje petkom u 18. 30 h, a subotom od 9 do 12 h. Iznimno je raspored promijenjen u mjesecu prosincu zbog blagoslova obitelji (petak, subota, petak). Priprava na brak se održava u župi Bezgrešnog začeća BDM, Zadar – Puntamika, A. Šenoe bb.

Mons. Šime Perić,
povjerenik za pastoral obitelji

O. Nadbiskup sa sestrma Kćeri milosrđa prigodom svečanih zavjeta,
Ugljan, 6. 08. 2003.

PASTORALNI PRILOG

*SVETI OTAC PAPA IVAN PAVAO II.
1978 – 16. LISTOPAD – 2003.*

⇒ Teme za kateheze povodom 25. obljetnice Papina pontifikata

I. TKO JE UTJECAO NA OTKRIVANJE I SAZRIJEVANJE PAPINOG SVEĆENIČKOG ZVANJA?

- Prije prve Pričesti: Očev primjer – prvo sjemenište
- Gimnazijalac: Nadbiskup Adam Stefan Sapieha – Vjeroučitelj o. Edward Zacher
- Angažiran u kazališnoj družini – strast za književnošću, naročito dramskom
- Godine 1938. upisao se na Jagelonsko sveučilište na studije iz Poljske filologije – s ocem se preselio u Krakow.
- Početkom II. svjetskog rata radi u kamenolomu – stari radnik Franciszek Labus često mu je govorio: »Karol ti bi morao postati svećenik»
- Tvornica bikarbonata – potajno sjemenište – sazrela njegova konačna odluka
- Salezijansko ozračje – upoznaje službenika Jana Tyranowskog koji kontaktira s mladima na području tzv. »žive krunice» - Tyranowski ga uvodi u čitanje djela sv. Ivana od Križa i sv. Terezije Avilske – što je bilo neobično za moju dob tvrdi Papa.
- Štovanje Majke Božje – Papino geslo Totus tuus (Sav tvoj) potječe od sv. Ludovika Marije Grignion de Montfort
- Karmeličanska duhovnost – povezanost s ocima karmelićanima
- Mučne godine drugog svjetskog rata – Wojtyla je primio puno dobra od ljudi: Obitelj Kydrinski; obitelj Szocki
- Jesen 1942. ulazi u sjemenište u Krakow – rektor o. Jan Piwowarczyk ga je primio; duhovnik mu je bio o. Stanislaw Smolenski.
- Studij teologije – Rim – ređenje za svećenika Svi Sveti 1946.
- Papino sjećanje na sve ono što su doživjeli u vrijeme rata njegovi sunarodnjaci i kolege.
-

(Literatura: Ivan Pavao II. *Dar i otajstvo*, KS – Zagreb 1996.; *Katolički tjednik*: godina II. Br. 24. str. 13-16.).

II. PAPA

- Poglavar Katoličke Crkve;
- Namjesnik Isusa Krista na zemlji
- Petar Stijena
- Sluga slugu Božjih

(Literatura: Ivan Pavao II. *Prijeći prag nade*, uredio Vittorio Messori, Mozaik knjiga, Zagreb 1994.).

III. TOTUS TUUS – SAV TVOJ

- Zašto je Papa izabrao ovaj moto za svoj pontifikat?
- Papa i Marija – Papina pobožnost prema Mariji – Papine molitve upućene Mariji
- Otajstva krunice – Godina krunice – Apostolsko pismo »Krunica Djevice Marije» 16. listopada 2003.g. - Godina Papina XXV. Jubileja

(Literatura: Ivan Pavao II. *Prijeći prag nade*, uredio Vittorio Messori, Mozaik knjiga, Zagreb, 1994. Papino pismo »S krunicom u ruci», Vjesnik Zadarske Nadbiskupije, br. 3-4/2003.).

IV. MOLITVA KRISTOVA NAMJESNIKA - Karakteristike i sadržaj Papinih molitvi

- Ispunjene su lirskim slikama i simbolima
- Razgovor s Bogom »ja i Ti» - vraća nas istinskoj čovječnosti – osobnom dostojanstvu
- Prvi izraz molitve je štovanje, obuhvaća osjećaje zahvalnosti, izmirenja i molbe
- Traženje Boga i njegovo objavljenje
- Izraz su pjesničkog nadahnuća – zauzetosti za dobro svijeta – jedna vrsta zemljovida Papinih molitvi: zajednice, društva, Crkve i problemi koji muče suvremeni svijet
- Moli za mir za sve narode – za spas svijeta
- Posvećuje posebne molitve mladima
- Osobito ljubi krunicu koja »nas vodi u komunikaciju s Isusom preko Srca Marijina»
- Papa moli i za pokojne – govor tih molitvi je borba sa stvarnošću smrti i destrukcije što pritišću čovjeka

(Literatura: Ivan Pavao II. *Prijeći prag nade*, uredio Vittorio Messori, Mozaik knjiga, Zagreb 1994.; *Katolički tjednik*: Godina II. br.24. str. 20-21.).

V. PAPA – ČOVJEK NADE

- Sadržaj Papinih riječi koje je izgovorio na početku svoga pontifikata 22. listopada 1978. godine na Trgu sv. Petra: »Ne bojte se!»
- Može se govoriti i o Papinim porukama našem ljubljenom puku hrvatskom prigodom Njegovih posjeta našoj Domovini te BiH.

(Literatura: *Prijeći prag nade* str. 231-234.; 237-239. »Bit ćete mi svjedoci« KS, Zagreb 1998., Vjesnik Zadarske Nadbiskupije, Posebno izdanje u povodu pastoralnog pohoda sv. Oca Ivana Pavla II. Zadru, te izvješća u GK i drugom katoličkom tisku).

VI. PAPA I MLADI

- Proslava svjetskog dana mladih
- Kronologija i teme proslave svjetskog dana mladih